
AZ ÁLDOTT VENDÉG

Bediuzzaman

Said Nursi

AZ ÁLDOTT VENDÉG

A könyv eredeti címe törökül:

Ramazan, İktisad,
Şükür Risaleleri (Macarca)

Fordította:

Yusuf Fuad

Lektorálta:

Dr. Kármán Marianna

REJHAN KIADÓ

REJHAN
PUBLICATION

minaretiskola@gmail.com

ISBN 978-83-63796-15-0

Copyright © by REJHAN - 2013

Bediuzzaman
Said Nursi

AZ ÁLDOTT VENDÉG

REJHAN
PUBLICATION

Budapest 2013

A RAMADÁN HAVI BÖJT
A MÉRTÉKLETESÉG
ÉRTEKEZÉS A HÁLÁRÓL

A RAMADÁN HAVI BÖJT

(részlet)

Második fejezet

és egyben a második értekezés

Miután az első fejezet végén az iszlám jeleit röviden megbeszéltük, e második fejezetben az áldott ramadán hónap bölcsességének egy részét fogjuk tárgyalni, mely az egyik legragyogóbb és legmagasztosabb jel. E fejezet kilenc pontból áll, melyekben a számos bölcsességből kilenc magyarázatára kerül sor.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
 شَهْرُ رَمَضَانَ الَّذِي أُنْزِلَ فِيهِ الْقُرْآنُ هُدًى لِّلنَّاسِ
 وَبَيِّنَاتٍ مِّنَ الْهُدَىٰ وَالْفُرْقَانِ

"A könyörületes és irgalmas Allah nevével!"

"Ramadán hónapban küldetett le a Korán útmutatásként az embereknek, az útmutatásnak és a különbségtételnek világos jeleként." (2:185)

ELSŐ PONT

A ramadán havi böjt az egyik az iszlám öt oszlopa közül, és az iszlám szerinti életmód egyik legmarkánsabb kifejeződése is. Számos titkot rejt magában, melyek érintik Allah isteni uralmának mindenhatóságát, az emberi köz- és magánéletet, de az önfegyelem egyik iskolája is, s az Allahtól kapott adományokért mondott hálának egyik szép és erőteljes formája.

Az isteni uralom mindenhatóságát tekintve, a ramadán havi böjt számos bölcsességének egyike a következő:

Allah a föld felszínét adományaival megrakott asztalként rendezte be az emberek számára. Ezen az asztalon jótéteményeinek minden fajtája megtalálható, olyan is, amire nem is gondolni: *"onnan is, ahonnan nem is számítani rá."* (65:3) Ily módon fejezi ki uralma mindenhatóságát, irgalmának, kegyének tökéletességét. Az ellustult, külső okoktól és hatásoktól megvakult emberek vagy nem veszik észre az ebben az igazságban megmutatkozó tényt, vagy pedig nem vesznek tudomást, megfélekeznek róla. Ramadán áldott havában a hívők egy jól szervezett hadsereg katonáiként viselkednek. Mindannyian meghívást kaptak az örök Uralkodó megterített asztalához, s napnyugtáig várnak, amikor is elhangzik: "Asztalhoz, tessék!" Ők pedig a szeretetteljes, fenséges, mindenre kiterjedő kegyességre rendezett, fegyelmezett és magasztos szolgálattal és áhitattal válaszolnak. Vajon méltóak-e az ember elnevezésre azok, akik elzárkóznak az ilyen magasrendű szolgálat, e megtisztelő vendéglátás elől?

MÁSODIK PONT

Azon tényt tekintetbe véve, hogy az áldott, ramadán havi önmegtartóztatás, Allah jótéteményeiért és adományaiért felajánlott böjt, a benne lévő számos bölcsesség egyike a következő:

Miként az Első Szóban már említettük, az uralkodó konyhájából felszolgált ételeknek meg van az ára. S a legnagyobb ostobaság volna – miután a felszolgáló baksist ('borraavaló') kapott – ezen értékes javakat értéktelennek tekinteni, s a valódi Vendéglátót nem ismerni. Allah ehhez hasonlóan számtalan, különféle adománnyal terítette szét a föld felszínét, s ennek kifizetését a hála formájában várja el tőlünk. A külső körülmények, dolgok, okok csupán felszolgálók. Ennek a felszolgálónak is fizetünk valamilyen árat. De hálánk és tiszteletünk ezen felülemelkedik, s felismerve, tudatosítva a valóságos Adományozót, aki végtelen módon, minden oknál és körülménynél méltóbb a hálára, szívből jövő köszönetet mondunk Neki. A Neki mondott hálánk azt is jelenti, hogy tudatában vagyunk

annak, hogy minden jó Tőle ered, azokat megbecsüljük, értékeljük, s ráeszmélünk önnön ráutaltságunkra.

Az áldott ramadán havi böjt tehát az igaz, tiszta, mély és mindenre kiterjedő hálának a kulcsa. Amikor a legtöbb ember nem szükséghelyzetben van, ezen áldott időszakon kívül nem is nagyon ismeri fel a sok isteni jótétemény értékét, mivel nem éheznek. Egy jóllakott, s különösen gazdag ember számára nem szembetűnő a már egy darab száraz kenyérben megmutatkozó isteni adomány. A böjt megtörésekor (*iftár*) azonban ízlelésünk tanúsítja már, hogy egy hívő szemében mily értékes adománya Allahnak az a száraz kenyér. Áldott ramadán havában, az uralkodótól a koldusig, mindenki eljuthat a bensőséges háláig az ilyen jótétemények értékének felismerése által.

Mivel napközben tilos számára az étkezés, ezt mondja: "E javak nem az én tulajdonomat képezik. Nem tehetem meg, hogy magamhoz vegyem ezeket. Tehát valaki más rendelkezik felettük, s ő az, aki megajándékoz velük. Megvárom, hogy ő odaadja nekem." Ilyenkor

az ajándékot valóságosan is ajándéknak ismeri fel, s tevőlegesen is kifejezi bensőséges háláját. Ily módon tehát a böjtölés a hálaadás lényegi elemévé lesz, mely számos tekintetben az ember tulajdonképpeni feladata.

HARMADIK PONT

Ami a böjtnek a közösségi életre vonatkozó jelentőségét illeti, a benne lévő számos bölcsesség egyike a következő: megélhetésüket tekintve az emberek különbözőek. E különbséget figyelembe véve szólítja fel Allah a gazdagokat arra, hogy segítsék a szegényeket. S a gazdagok csak saját böjtölésük során érzett éhségükkel tapasztalhatják meg a szegények sanyarú helyzetét. Ha nem volna a böjt, akkor sokkal több önző gazdag volna, akik nem fogják fel, hogy mily fájdalmat okozhat az éhezés és a nélkülözés, s mily sok együttérző szeretetre (*sefqat*) van szükségük az ettől szenvedőknek.

E tekintetben az embertársi, az emberi lényben meglévő szeretet a valódi hála alapját képezi. Bármilyen helyzetben is legyen valaki, mindig fog valamilyen tekintetben önmagánál

szegényebbet találni. S kötelessége, hogy együttérző szeretettel legyen vele.

Ha ő maga még sohasem került olyan helyzetbe, hogy éhezzen, nem lesz képes olyan jóságra és megsegítésre, melyre már az együttérző szeretete is kötelezné őt. S még ha képes is lenne rá, akkor sem volna a segítségnyújtása teljes, hiszen a másiknak az állapotát saját lelkében még sohasem érezte át.

NEGYPEDIK PONT

Ha a böjtnek a léleknevelésre gyakorolt hatását nézzük, szintén számos bölcsességet találunk benne. Ezek közül az egyik: az ember ösztöne szabadon és függetlenül akarja kiélni magát, s ekképpen látja is önmagát. Sőt, még uralomrajutásáról is álmodik, s magától értetődőnek tartja, hogy úgy cselekedjen, ahogyan a kedve tartja. Egyáltalán nem gondol arra, hogy Allah határtalan kegyelmében nevelje magát, s az Ő adományaival érje be. Ha pedig még hatalomra és gazdagságra is szert tett, s az isteniről való megfélelgettsége abban még segítségére is volt, akkor

az isteni adományokat tolvajként ragadja meg, s állatként nyeli le.

Az áldott ramadán hónapban, a leggazdagabbtól a legszegényebbig mindenki megérti lelke mélyén, s ösztöneit megtapasztalva, hogy ő valójában nem birtokol semmit, hanem őt magát birtokolják, s hogy ő nem szabad, hanem Allahnak az odaadó, áhitattal teli szolgálattevője. Utasítás nélkül még a legegyszerűbb és legkönnyűbb dolgot sem képes megtenni. Ha még a víz felé sem képes kinyújtani a kezét, akkor beképzelt önelégedettsége darabokra törik szét. S ezért elvégzi szolgálatát és áhitatát, mely a legeredendőbb feladata.

ÖTÖDIK PONT

A ramadán hónap böjtjének bölcsességei közül számos a lélek tökéletességével kapcsolatos. Ezeke egyike a következő: Az emberi lélek önmagáról is megfélelkezik az isteniről való megfélelkezetségében. S ennek következtében nem látja meg önnön végtelen tehetetlenségét, kimondhatatlan szegénységét és lényének számtalan meghibásodási

lehetőségét. S nem is akar ezekkel szembesülni. Ráadásul az ember nem szívesen gondol arra, hogy ő milyen gyenge, hogy mennyire ki van téve a pusztulásnak, mily számtalanszor üldözi őt a baj, s hogy csontjaira rakódott húsa le fog válni majd róla. Úgy kapaszkodik ebbe a világba, mintha acélból volna a teste, s halhatatlan volna. Mohón és telhetetlenül, vágyait szabadjára engedve veti bele magát az evilág dolgaiba. Megbéklyózza mindaz, amiből előnye, élvezete származik. S mindeközben megfélekedezik Teremtőjéről, aki a teljes, tökéletes szeretettel gondoskodik róla. Látómezejében nem látszik evilági életének végkimenetele, sem túlvilági élete, s erkölcstelenségének ingoványában tapos.

Ramadán áldott havának böjtje még a legkábultabb, isteniről megfeledkezetteket és a legmegátalkodottabbakat is tudatára ébreszti saját gyengeségükre, tehetetlenségükre és nyomorúságukra. Az éhség rákényszeríti őket arra, hogy a gyomrukra gondoljanak, s felfigyeljenek szükségleteire. Elkezdik megérteni, hogy testük mily nagymértékben gyenge és kiszolgáltatott.

Világossá válik számukra, hogy mennyire szükségük van az együttérzésre és jóságra. S mindezzel önhatalmúságuk illúziója is szertefoszlik, és teljes tehetetlenségét és nyomorúságát átérezve Allah színe elé járul, s felkészül arra, hogy hálás szívvel az Ő könyörületének kapujánál kopogjon – ha addigra az isteniről való megfélelkezetttségében még nem sötétedett el teljesen a szíve.

HATODIK PONT

A bölcs Korán leküldetésének tekintetében – s mivel ezen áldott hónap a Korán leküldetésének ideje –, az áldott ramadán havi böjt számos bölcsessége közül az egyik:

Mivel ramadán hónapban lett leküldve a Korán, azért, hogy kinyilatkoztatásának ideje meg legyen jelenítve és e szakrális könyvet a legszebb módon üdvözöljük; a lelket az alacsonyabb ösztönöktől távoltartsuk, értelmetlen állapotaitól megóvjuk, s inkább olyanba kerüljünk, amelyben az angyalok vannak, hiszen azok nem vesznek magukhoz sem ételt, sem italt, mindezért olvasni és hallgatni kell a Koránt, úgy, mintha éppen

akkor küldetett volna le; hogy meghalljuk Allah üzenetét, ahogyan azt a tiszteletreméltó Próféta (ص) hallotta a tiszteletreméltó Gábriel angyaltól, vagy inkább az Örökkévaló Beszélőtől, s egy szakrális állapotba jussunk.

Mintha egy nagy imaházzá alakulna át az iszlám világ ramadán áldott havában, ahol e hatalmas mecset minden szegletében millióan recitálnák az isteni beszédet, hogy a földlakók is meghallják azt.

شَهْرُ رَمَضَانَ الَّذِي أُنْزِلَ فِيهِ الْقُرْآنُ

“Ramadán hónap az, melyben a Korán le lett küldve.” (2:185)

Ramadán bizonyítja, hogy az, a Korán hónapja. E hatalmas közösség egy része odaadóan hallgat egy Korán-olvasót, egy másik része pedig önmagában, halkan mélyed el a kinyilatkoztatásban. Egy ilyen állapotban engedni az alantas ösztönöknek evés-ivás által e fénnyel telítettséget elhagyni, olyan visszataszító, hogy jogosan vált ki nemtetszést a muszlimok soraiban, s az egész iszlám világban.

HETEDIK PONT

Az evilágra jövő, a túlvilágért munkálkodó emberi faj számára végzett érdem tekintetében a ramadán havi böjt számos bölcsessége közül az egyik a következő:

Ramadán áldott időszakában a jó tetteket Allah ezerszeresen jutalmazza meg. Egy prófétai hagyomány szerint a bölcs Korán minden egyes betűjének értéke tízszeres jutalmat hoz, Allahnál a Paradicsom tíz gyümölcsét termi meg, s tíz jó tetteként kerül beszámításra. Ramadán hónapban pedig mindez ezerszeresére növekszik. Az olyan Korán-részekben, mint amilyen az *Ájátü l- Kurszi* (2:255), minden egyes betűért ezerszeres isteni jutalom lett megígérve, s ez ramadán pénteki napjain még több. A Korán kinyilatkoztatásának éjszakáján pedig harmincezerszeres. A Korán minden betűje az egész Koránhoz hasonlatos, mely harmincezer gyümölcsöt terem meg, mint az Üdvösség világító tuba-fája. Ramadán hónapban a hívők így tehát milliányi gyümölcsöt arathatnak le.

Jöjj hát, s nézd meg jól ezt az áldott, örökkévaló és érdemeket szerző adás-vételt!

Beláthatod, hogy micsoda veszteségnek teszik ki magukat azok, akik e betűknek az értékét nem fogják fel.

Az áldott ramadán hónap tehát az evilági élet számára egy rendkívül nyereséges vásárra, rendezvényre hasonlít. Olyan, mint az igen jó termőföld, s a cselekedetünk vetőmagját megöntöző tavaszi eső. Az uralkodó pompás, szakrális ünnepi rendezvényére hasonlít, ahol az ő szolgálatára, tiszteletére és hódolatára vonulnak fel az alattvalók. S mivel ez egészen bizonyosan ekképpen van, az isteniről való megfélelkezetségében a lélek arra lett kötelezve, hogy ne engedjen az olyan állati szükségletek, mint az evés és ivás, sem bármi más értelmetlen, önző érdek vagy vágy nyomásának, hanem ehelyett böjtöléssel kordában tartsa magát. Ennek folyamányaként átmenetileg mintha kiszabadulna állati fogságából, angyali állapotba kerülne, s egy olyan, a túlvilágra vonatkozó adás-vételt kötne, mely időlegesen háttérbe szorítja a földi szükségleteket; vagy pedig egy olyan embernek az alakját venné fel, aki a túlvilági létért él, s testben láthatóvá

vált szellemi státuszt tölt be. Az Isteni Változatlanság egyfajta tükrévé válik böjtölése által. Mert az áldott Ramadán bizony már ebben a világban, e rövid, átmeneti életben, egy örök, maradandó létszakaszt rejt magában, melynek elnyerése küldetésünk célja.

Egyetlen ramadán alatt egy nyolcvanesztendőnyi földi élet érdemére szert tehetünk. A Korán világosan kimondja, hogy az Elrendelés Éjszakája (*laylatul-qadr*) jobb, mint ezer hónap, mely e titoknak egyértelmű bizonyítéka.

Ahogy egy fejedelem, uralkodásának ideje alatt évente vagy bizonyos alkalmakkal ünnepnapokat hirdettet ki és pompás ünnepélyt rendeztet, alattvalóit olyankor az általános törvényektől eltekintve kegyével tüntetheti ki (pl. általános amnesztiát hirdet); királyi öfenségében jelenik meg nyilvánosan, fogadja személyesen és megtiszteli uradalmának hű és érdemes polgárait jóakaratával és fenséges figyelmével.

A fentiekhez hasonlóan, a tizennyolcezer világ felett, örökkön-örökké uralkodó

Mindenható Fenség ezen áldott ramadánban a tiszteletreméltó Koránt e tizenhét ezer világ számára uralkodói hirdetményként küldte el. Éppen ezért az Ő bölcsessége szerint egészen bizonyosan az, hogy ezt az áldott hónapot teljes joggal, egy isteni ünnepéllé, az Úr vásárává, a lelkek összejövetelévé jelölje ki. S mivel a ramadán egy ilyen, Allahról megemlékező ünnepély, az embernek azért lett megparancsolva a böjtölés is, hogy bizonyos mértékig visszaszorítsa alacsonyabb rendű, állati igényeit.

A legteljesebb böjt azt jelenti, hogy nemcsak a gyomornak, hanem vele együtt az összes emberi szervnek és érzéknek is böjtölnie kell: a szemeknek, a füleknek, az ízlelésnek, de a szívnek, a képezeletnek és a gondolatoknak is. Egyszóval, minden tiltott, de minden hiábavaló dolgot is el kell kerülni, az összes szervet és érzéket a maga módján a szolgálat és az áhitat felé kell irányítani, és meg kell óvni a hazugságtól, rágalmazástól, durva, rossz szavaktól, a nyelvet a Korán olvasásában, folytonos recitálásában kell gyakoroltatni, Allah áldott neveit kell ismételgetni, Őt dicsőítjük, dicsérjük és

magasztaljuk, áldást kérünk a Prófétára, s Allah bocsánatát kérjük; szemünket megőrizzük a nem megengedett dolgok látásától, s helyette tanulságos dolgok észrevételére irányítjuk; a fület elfordítjuk a rossz meghallásától, s a szép és valóságos beszédet: a Koránt hallgatjuk vele – mindezt magában foglalja a böjt. Mivel azonban a gyomor testünknek a legnagyobb “ipari létesítménye”, először azt kell leállítani, annak a “dolgozóit kell szabadságra küldeni”.

NYOLCADIK PONT

A ramadánnak a személyes emberi életre vonatkozó számos bölcsessége közül az egyik a következő: egy egészséges élet kialakításában az egyik leghatékonyabb gyógyító eszköz a testi-lelki diéta. Orvosi szempontból is árt magának az, aki ösztöneinek szabad folyást engedélyez, nem ismer mértéket, s a megengedettet nem képes a tiltottól megkülönböztetni. Az ilyen embernek idővel nehezebb esik az, hogy megérezze a szív finom jelzéseit, s lelkét, szellemét kövesse. A benne lévő semmirekellő csavargók veszik át

az irányítást, s az ember ösztöneit nem tudja már megfelelően kezelni. Az ösztönei kezébe kerül a gyeplő. Az ösztön a lovas, s az ember lesz a ló.

Ramadán hónapban a böjt segítségével egy fajta diétára szokik rá az ember. Aláveti magát az önmegtartóztatásnak, s megtanulja az engedelmességet. Megelőzi a betegségeket az által, hogy szegény, gyenge gyomrát nem teszi ki túlzott igénybevételnek, s nem tölti fel újra meg újra, holott még az nem ürült ki teljesen. Azáltal, hogy megtanulja az engedelmességet, a megengedettről való lemondást, a tiltottól távolságot tartást, képessé teszi magát az értelemből és a törvényből kinőtt parancsoknak való könnyebb engedelmességre. S ezáltal igyekszik lelki életét is a romlástól megóvni.

Ráadásul az emberiség túlnyomó részének éheznie kell. Az embernek szüksége van az éhségre és önmegtartóztatásra ahhoz, hogy megtanulja és gyakorolja a türelmet és a kitartást. Ramadán áldott idejében, amikor tizenöt vagy – ha a reggeliről (*szahúr*) is lemond az ember – akár huszonnégy órán át

tart az éhség, a böjt egy igen kiváló iskolája a türelemnek és az önmegtartóztatásnak. Más szavakkal: a böjt a türelmetlenségnek és a kitartás hiányának ellenszere, mely kettő dolog az emberiség baját csak növeli.

Továbbá, a gyomor gyárában igen sok dolgozó, s egymással kapcsolatban lévő szerv is van. Hogy ha a lélek évente egy hónapra azok munkájától nem távolodhat el, akkor annak a gyárnak a munkásai, s szervei is kezdik elhanyagolni saját feladataik elvégzését, szolgálatukat és áhítatos tevékenységüket. S tovább folytatva elfoglaltságukat kényszer-munkaként végzik. De a többi szervet a láthatatlan fogaskereknek nyikorgása, s a gyár bensejét kitöltő, folytó gőzfelhő szintén összezavarja. Állandóan önmagukkal vannak elfoglalva, s egy időre magasabbrendű feladataikról is megfeledkeznek. Emiatt van az, hogy tökéletesedésük útján Allah kegyeltjei csupán a legszükségesebb táplálékot vették magukhoz.

Ramadán áldott havában, a böjt során az említett gyári munkások kezdik megérteni, hogy nem csupán a gyár miatt léteznek. Ez

utóbbi alantasabb örömei helyett a böjti időszakban a többi szerv is kezdi megtagasztalni a szellemek és az angyalok örömeit. S pillantásuk állhatatosan erre irányul. Ezáltal magyarázható, hogy ramadánban a megvilágosodás többszörösen sokféle fokozatát, s a szellemi örömök bőségét tapasztalják meg a hívők, s mindezt lelki feljlettségük fokozatának megfelelően teszik. Az ember összes benső és külső érzéke és ereje, szíve, értelme és érzelme, a szellem titokzatos, kifinomult benső energiái ezen áldott hónapban a böjt által mind felszabadulnak, kibontakoznak, s megáldatnak. Miközben az üres gyomor fájdmában sír, a lelket tiszta, benső öröm tölti meg.

KILENCEDIK PONT

Az én beképzelt önhatalmúságának közvetlen rombolását, valamint elégtelenségét beismerő szolgálattételét és áhitatos cselekedeteit tekintve az áldott ramadán hónap böjtjének számos bölcsessége közül az egyik:

Az "én" önmagától nem hajlandó elismerni az Urát. Zsarnoki fáraóként saját uralmát

akarja megvalósítani, s bármennyi kinnak is van kitéve, e sajátosságát végig meg akarja tartani. Az éhezés azonban megtöri ezen alapvető hajlamát. Ramadán áldott havában tehát közvetlen csapás éri az önösség frontvonalát. Gyengesége, elégtelensége és tehetetlensége a felszínre kerül, s tudatosan benne, hogy áhítatos szolgálója az Úrnak.

A prófétai hagyományban a következő hadísszal találkozunk:

A fenséges Allah megkérdezte az önös éntől: “Ki vagyok én, s ki vagy te?” Amaz ezt válaszolta: “Én, én vagyok, Te pedig Te vagy!” Allah erre büntetéssel sújtotta, s a Pokolba vetette. Később ismét feltette neki ugyanezt a kérdést, s az újra csak ezt felelte: “Én, én vagyok, Te pedig Te vagy!” Bármivel is büntette őt az Úr, amaz csak nem engedett. Végül, éhezésre készítette az önös ént, s amikor ugyanezt a kérdést feltette, amaz már másként válaszolt:

أَنْتَ رَبِّي الرَّحِيمُ وَأَنَا عَبْدُكَ الْعَاجِزُ

“Te, az én könyörületes Uram vagy. Én pedig a Te tehetetlen szolgád.”

اَللّٰهُمَّ صَلِّ وَسَلِّمْ عَلٰى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ صَلَاةً تَكُوْنُ
 لَكَ رِضَاءً وَ لِحَقِّهِ اَدَاءً بَعْدَ ثَوَابِ قِرَاةِ حُرُوْفِ
 الْقُرْآنِ فِى شَهْرِ رَمَضَانَ وَعَلٰى اٰلِهِ وَ صَحْبِهِ وَ سَلِّمْ
 سُبْحَانَ رَبِّكَ رَبِّ الْعِزَّةِ عَمَّا يَصِفُوْنَ وَسَلَامٌ
 عَلٰى الْمُرْسَلِيْنَ وَ الْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِيْنَ اٰمِيْنَ

Allahumma, adj békét vezetőnknek, Mohammednek, s áldd meg őt a Te tetszésed szerint. A Ramadán hónapban olvasott Korán szavainak érdeme szerint add meg neki a Te Igazságodban való beteljesülést. Adj békét neki, családjának és társainak.

“Dicsőség Allahnak, a hatalom Urának. Felette áll Ő mindannak, amit Róla mondanak. Béke legyen a küldöttel, hála és dicsőség Allahnak, a világok Urának! Ámin!”(37:180-182)¹

¹ Elnézés kérése: Mivel e második fejezet negyven perc alatt, tehát igen sebesen lett megírva, s közben én magam, és az írnokom is, akinek diktáltam betegek voltunk, bizonyosan előfordulnak benne hibák. Testvéreimet arra kérem, hogy ezt a körülményt figyelembe véve, elnézően olvassák majd. S ahol szükségesnek látják javítsanak bele! – a szerző.

A MÉRTÉKLETESÉG

Tizenkilencedik Villanás

Értekezés a mértékletességről

(a megelégedettségről és mértékletességről, az elégedetlenségről és mértéktelenségről)

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
كُلُوا وَاشْرَبُوا وَلَا تُسْرِفُوا

Biszmilláhirrahmánirrahím

Kulú wa-srabú wa lá tuszrifú

“A könyörületes és irgalmas Allah nevével!”

“Egyetek és igyatok, de ne tékozzatok!”

E tiszteletreméltó ája igen fontos tanítást közöl velünk az által, hogy egyértelműen felszólít a mértékletességre és megtiltja a tékozlást. Hét pontban tárgyaljuk e témát.

ELSŐ PONT

A könyörületes Teremtő azt kívánja tőlünk, hogy a jótéteményekért, melyekben az emberiséget részesítette, kinyilvánítsuk a

hálánkat. A mértéktelenség, pedig nem más, mint hálátlanság, hiszen abban Allah jótéteményeinek megvetése fejeződik ki, s ráadásul veszteséggel is jár. Ezzel szemben a mértékletesség a tisztelet megadása Allah jótéteményeiért, s nyereséget hoz. Egészen bizonyos az is, hogy ez utóbbi nyitja meg az áldások árját felénk. Ahogyan az is bizonyos, hogy a test mértékletessége, egészségének kútja és forrása. Miként az is minden kétség felett áll, hogy a mértékletesség az alapja azon méltóságnak is, mely a kéregetéstől, másoknak való kiszolgáltatottság szégyenétől megóv. Továbbá, sziklaszilárd kiindulópontja az Allah jótéteményeiben rejlő örömök megízlelésének, noha azok látszólag semmi ilyet nem tartalmaznak. Ami pedig a mértéktelenséget, tékozlást illeti, az teljes mértékben ellentétes az isteni tanítással, s igen súlyos következményekkel jár.

MÁSODIK PONT

A végtelenül bölcs Teremtő egy csodálatos kastély formájára alkotta meg az emberi testet, s egy jól közigazgatott várossal is hasonlóságot mutat. A szánkban és orrunkban lévő íz- és

szaglószervek az örök, s telefon- és távíróvonalakra hasonlítanak az idegpályák, artériák és vénák. A test közepén elhelyezkedő gyomorhoz kapcsolódnak ezen információs csatornákon keresztül az érzékszervek, s tudósítanak a szájba került dolgokról. Ha ez utóbbiak haszontalanok a test és a gyomor számára, akkor azoknak tilos jelzést adnak. S ha ezen felül még veszélyesek és keserű vagy csípős az ízük, azonnal ki is dobatták a testből.

A szájban lévő ör, mely az íz érzékszerve, a test és a gyomor dolgainak intézését tekintve, egy úr és uralkodó. Amikor például száz lírát érő ajándékok érkeznek a kastélyba, illetve a városba, abból öt líra – legfeljebb ennyi ütheti a markát, nehogy túlértékelje magát, vagy más utakra tévedjen, vagy kötelességeiről megfeledkezzen, vagy lázadókat engedjen be, akik még többet ajánlanak fel neki – ez az öt líra tehát nem több zsebpénznél.

E tanítás, példázat alapján képzeljünk el a szánkban kétféle falatot. Az egyik, tápanyagban gazdag, mint például a sajt és tojás, mely legfeljebb negyven *para*-ba kerül. A

másik falat, a legkiválóbb süteményfajtából van, mely tíz *kurus*-ba került (ami négyszáz *para*-val egyenértékű)... Mielőtt a szánkba kerülnek, e két falat a testünk számára nem sokban különbözik egymástól. Egyenlőnek tekinthetők. A torkon lecsúszva még mindig egyforma tápértékkel bírnak. Az ízlelés szerinti különbség egy percig sem tart. Ebből megértheted, hogy micsoda értelmetlen tékozlás, s mily nagy károkat okoz az, ha egy percnél is kevesebb ideig tartó élvezetért tízszeres árat fizet meg az ember.

Noha a város uralkodója számára az említett értékű ajándék csupán negyven *para*-t ér, az annál kilencszeresen magasabb jutalék, az őrt csak megrontaná. Olyan gondolatai is támadhatnának, hogy akár saját magát kezdi el uralkodónak elképzelni, s sorra engedné be a gyújtogatókat, lázadókat, csupán mert azok magasabb jutalékot, nagyobb élvezetet biztosítának. De végül segítségért fog kiáltani, hogy vigyék le a lázát, s oltsák el a lángoló tüzet.

A meglegedettség és mértékletesség tehát ily módon, az isteni bölcsesség szellemének

felel meg. Érzékeinket, részesedésüket elnyerő, éber őrként felügyelik. A mértéktelenség ezzel szemben, rövid időn belül megkapja a maga pofonját, mivel ellentétes az isteni bölcsességgel, a gyomrot elrontja, s egészséges étvágy helyett mohóságot eredményez. Különféle ételek egész sora által hamis, megtévesztő étvágyat gerjeszt, melynek következtében újra és újra táplálékfelvételre kerül sor, ugyanakkor emésztési problémák is fellépnek, s végül beteg lesz a szervezet.

HARMADIK PONT

Az imént, a második pontban elmondtuk, hogy az íz- és szaglószervek őrként funkcionálnak. Az isteniről megfélemedkezett, a szellemi téren megrekedt, s a hálaadásban lemaradt emberek számára különösen e szerepet töltik be. Csak azért, hogy a kedvükben járjunk, nem szabadna a mértéket túllépve, járandóságukat megtízszerezni. A hálaadás igaz emberei, az igazság és a szív emberei számára ezen érzékszervek – miként ezt a Hatodik Szóban már kifejtettük – inkább az isteni könyörületesség magas rangú felügyelőjeként

tevékenykednek. Az íz- és szaglószervek feladata az ételek száma szerint, az isteni jótétemények legkülönbözőbb fajtáinak észlelése, felismerése, beazonosítása, s ezt követően a testnek – azaz a gyomornak – e folyamatokról való, benső hálaadás formájában történő értesítése. E tekintetben ezen érzékszervek nem csupán a fizikai testtel, hanem a szívvel, szellemmel és értelemmel is összeköttetésben állnak, s ennek megfelelő ranggal és feladatkörrel is rendelkeznek. Ezek is részesedhetnek az örömekből, amennyiben nem engednek teret a mértéktelenségnek, hanem kizárólag a hálaadással kapcsolatos feladatukat végzik, amennyiben az isteni jótéteményeket, mint olyanokat érzékelik és továbbítják, s azon további feltétellel, hogy az egész folyamat a megengedett keretében marad, s nem fajul el megalázkodássá, könyörgéssé. Mert valóban, a hálaérzettel és hálaadással megbízott száj és orr, mint az íz- és szaglószervek hordozói, kifejezetten ízletes ételeket különböztethetnek meg. Ezen igazságot hangsúlyozza ki, Geylání imám egyik csodája:

Egy idős, érzékeny asszonynak egyetlen fia volt, akit Hazret Ghausz-i Adham Geylání tanítványaként elfogadott. A tiszteletreméltó idős asszony egy alkalommal meglátogatván fiát azt látta, hogy az a cellájában egy darab fekete kenyeret evett. E lemondás látványa anyai szeretetteljes aggódását váltotta ki benne... El is ment fia mesteréhez panaszt tenni nála, akinek az asztalán pedig egy sült csirkét látott. Megütközését nem tudván palástolni, így szólt Hazret-i Ghausz-hoz: "Mester! A fiam éhezik, te pedig sült csirkét eszel?!" Erre a mester így szólt a csirkéhez: "Allah engedelmével kelj fel és távozz!". S valóban, a már megsütött csirkének összeálltak a csontja, s rajta az izmai, és leugrott a tányérról. Számos, hiteles forrás erről egyhangúlag beszámolt. Geylání imám számos hasonló csodájának a híre a világ minden tájára eljutott. Az említett esemény kapcsán ezt mondta: "A fiad is ehét majd ilyesmit, ha már elérte e fokozatot." Geylání imám szavainak értelme a következő: Amikor képes lesz a fiad szelleme arra, hogy uralja a testét, a szíve képes lesz arra, hogy uralja az énjét, s az értelme képes lesz arra, hogy uralja

a gyomrát, s oly módon kívánja a megízlelést, hogy hálát adhasson érte, akkor élvezheti majd az efféle ízeket is...

NEGYESEDIK PONT

Egy tiszteletreméltó hadísiz kimondja:

لَا يُعُولُ مَنْ اقْتَصَدَ

“A mértéktartó embernek nem kell aggódnia azért, hogy el tudja-e tartani a családját.”

Valóban számtalan és határtalan szilárd bizonyíték van arra, hogy a mértékletességből áldás és bőség származik, s megfelelő bevétel forrása is egyben.

A saját - szolgálatban és barátságban hozzám közel állók által igazolva - tapasztalataim alapján én is elmondhatom: a mértékletesség által előfordult, hogy tízszeres áldásban volt részem, s ezt a barátaim is megerősítik. Annak idején (immáron 30 esztendeje ennek), a velem együtt Burdurba száműzött törzsi vezetők egy része nagy igyekezettel akart egy bizonyos összeget velem elfogadtatni, hogy megkíméljenek a

pénzhiány által rám váró nyomorúságtól, szegénységtől. Akkor én ezt feleltem e tehetős törzsi vezetőknek: "Valóban, nem bővelkedem a pénzben. Azonban mértékletességgel élek, s megszoktam, hogy kevéssel is beérem. Így hát én nálatok is gazdagabb vagyok." Ismételt, határozott ajánlataikat sorra visszautasítottam. E helyen érdemes azt is megemlíteni, hogy néhányan közülük ezen eset után két évvel már el is voltak adósodva, mivel vagyonukkal nem tudtak bánni. Allahnak legyen hála, a mértékletességemből származó kis vagyonom hét esztendővel később is elegendő volt számomra. Nem kellett így soha sem szégyenkezni. Nem kellett soha sem szűkös helyzetemet mások elé tárnom. Soha nem adtam fel az emberektől való függetlenségem életelvét, s nem kellett egyetlen egyszer sem ezen útról letérnem.

Aki nem ügyel a mértékletességre, az nagy valószínűséggel nem kerüli el a koldusbotot, s a szegénységbe való zuhanást. A pénz a mértéktelenség költséges forrásává vált korunkban. Igen gyakran várnak el ellenszolgáltatásként pénzt, mely így a saját méltóságot és önbecsülést is háttérbe szorítja.

Néha a saját hit szakralitása az ellenszolgáltatás, s azért áldatlan pénzt adnak. Ez pedig azt jelenti, hogy száz *para* értékű anyagi javakat nyernek száz *lira* szellemi veszteség árán.

Ha azonban az ember mértékletes, s igényeit a lényegesre korlátozza, behatárolja, s arra lecsökkenti, akkor a tiszteletreméltó Korán-áják értelmében

إِنَّ اللَّهَ هُوَ الرَّزَّاقُ ذُو الْقُوَّةِ الْمَتِينُ

وَمَا مِنْ دَابَّةٍ فِي الْأَرْضِ إِلَّا عَلَى اللَّهِ رِزْقُهَا

“Bizony, Allah az, Aki gondoskodik rólatok, Aki az összes erő és hatalom birtokosa.” (51:58) “S nincs olyan élőlény a földön, melyről ne Allah gondoskodna.” (11:6) az illető, létéhez elegendő ellátásban fog részesülni. Ezek, s más áják garantálják ezt. Kétféle ellátás, gondoskodás van:

Az első, a konkrét gondoskodás, mely elegendő a megfelelő életvitelhez. Az idézett Korán-áják szerint Allah garantálja ezt. Amennyiben az emberben lévő rossz hajlam nem kerekedik felül, minden esetben meg lesz

a szükséges ellátmánya, s nem kerül abba a helyzetbe, hogy feláldozza hitét, becsületét, s önbecsülését.

A második, az elvont értelemben felfogott gondoskodás, mely által a szükségtelen dolgok iránti igények, valóban szükséges dolgok iránti igényekké válnak. A kor szeszélyeinek követéséből olyan függőség lesz, melyből nem lehet szabadulni. S mivel e fajta gondoskodásért az Úr nem vállalt garanciát, ezek igen sokba kerülnek, különösen napjainkban. Az ilyen javakon nincs áldás, s azáltal jut hozzájuk az ember, hogy önbecsülését feláldozza, megalázottságát elfogadja, s időnként átvitt értelemben, egy kéregető fokozatára süllyed le. Mintha egy hétköznapi embernek csókolná meg a lábát. Sőt, előfordul, hogy az ember, hitének szakralitását áldozza fel, holott az örök létének a fénye.

Ezen felül a szegénység és szükség ezen idején, az éhezők és nélkülözők szenvedése elkészeríti a lelkiismeret embereit, s ha van még lelkiismerete a nem megengedett módon nyereségre szert tevőknek, akkor saját

örömeiket beárnyékolja az együttérzés. Egy ilyen különös időszakban, mint amelyet korunkban tapasztalunk, a kétséges dolgoknál a legszükségesebbel be kell érünk. Azon misztérium alapján, miszerint

إِنَّ الضَّرُورَةَ تُقَدِّرُ بِقَدْرِهَا

“behatárolása határozza meg a szükség terjedelmét”, a szükségesség keretén belül tehát még tiltott (*harám*) javakat is – de kizárólag a szükségesség határain belül – fel lehet használni. Hiszen szükséghelyzetben még penészes ételt is megeszik az ember. De nem annyit, hogy abból jól is lakjon. Csupán annyit, hogy ne haljon éhen. Továbbá, száz éhes ember előtt nem szabad nagy étvággyal étkezni.

A következő történet megmutatja nekünk, hogy a mértékletesség miként képezi a méltóságnak és teljességnek alapját.

A bőkezűségéről világszerte ismert Khatim Tay egy napon bőséges lakomát adott. Miután gazdagon megajándékozta a vendégeit, elindult sétálni a sivatagba. Egy idő után megpillantott ott egy szegény, idős embert,

amint tövises rőzsét, s még más növényeket cipelt a hátán. A tövisektől véres volt a háta. Khatim megszólította őt: "Khatim Tay ma lakomát ad, s ajándékokat oszt szét. Menj oda, s terhedért ötszáz *kurus* üti a markodat, holott az csak öt *kurus*-t ér." Az öreg azonban mértéktartó ember volt, s így válaszolt: "A tövisbokrot, amit én magam tettem a hátamra, méltósággal viszem. Azért, hogy a hálálkodás terhét magamra vegyem, nem megyek el Khatim Tayhoz." Amikor később megkérdezték Khatim Tay-t, hogy találkozott-e valaha nála méltóságteljesebb emberrel, a sivatagban rőzsét cipelő öregembert említette meg.

ÖTÖDIK PONT

Az Ő tökéletes bőkezűségében, az igazságos Allah ugyanúgy megörvendezteti jótéteményeivel a legszegényebbet, s a leggazdagabbat, a koldust és az uralkodót. Sőt, egy nélkülöző szegény embernek éhségében és mértékletességében egy darab száraz kenyér nagyobb örömet okoz, mint étvágytalanságában, s mértéktelenségében egy uralkodónak, vagy egy igen gazdag embernek a legízletesebb falatok.

Megdöbbentő, hogy mértéktelen, pazarló emberek mértékletes, javaikat beosztani tudó embertársaikat vádolják még meg rátartisággal... micsoda képtelenség! A mértékletesség szorosan összekapcsolódik a méltósággal és bőkezűséggel. A mértéktelen, pazarló emberek látszólag férfias magatartásának belső arca a lealacsonyodás, s fennhéjázás. E tényt támasztja alá azon esemény, mely abban az esztendőben, amikor jelen értekezés iszpartai hajlékomban lejegyzésre került, a következőképpen történt meg:

Elveimmel szembemenően egyik tanítványom ragaszkodott ahhoz, hogy két és fél *okka* (kb. 3 kg) mézet ajándékba elfogadjak tőle. Ráadásul egy okkányi volt még nekem. Bármennyire is hangsúlyoztam elveimet, nem tudtam lebeszélni róla. Csak akkor fogadtam el tőle, amikor azt a javaslatot tette, hogy három hittestvéremmel együtt fogyasszuk el azt Sa'ban és Ramadán hónap ideje alatt, s az adományozó is részesülne ekképpen az adakozás érdemében. A három hittestvérem azonban, noha mindegyikük önmagával szemben mértékletes maradt, a másikat előnyben részesítve – ami önmagában nagyon

szép tulajdonság – három nap alatt végzett a 3 kg mézzel. Nevetve mondtam ekkor nekik: “Harminc-negyven napig élvezhattuk volna a méz ízét, ha én osztottam volna be. Ezt a harminc napot háromra csökkentettétek le. Most pedig vághattok savanyú arcot!”. Az említett egy okka mézet én mindeközben igen mértékletesen fogyasztottam. Sa’bán és Ramadán hónapokban saját magam is ettem belőle, s testvéreimet is meg tudtam kínálni a böjt megtörése (*iftár*) után, naplementekor egy-egy kanállal belőle, s így üdvös cselekedet (*szeváb*) is származhatott ebből. Ugyanakkor a külső szemlélő számára úgy tűnhetett, mintha én szűkmarkúan, s a három testvérem bőkezűen járt volna el. Én azonban azt láttam, hogy a látszólagos szűkmarkúság mögött tartás és méltóság, nagyobb áldás és igen sok üdvös cselekedet rejlik.

HATODIK PONT

Igen nagy különbség van a mértékletesség és a szűkmarkúság között. Ahogyan a dicséretreméltó szerénység, felszínesen tekintve alázatosságra hasonlít, holott ez utóbbi rossz tulajdonságtól különbözik, s a

rátartiságnak tűnhető méltóságnak szintén semmi köze ezen elítélendő magatartásnak, úgy a mértékletesség is a Próféta legmagasztosabb tulajdonságai közül való, s azon isteni bölcsesség forrása, melyből a világmindenség rendje ered, s melynek semmi köze a mohóság, kielégíthetetlenség és nyomorúság egyvelegéhez, noha az felszínesen annak tűnhet. A következő eset megerősíti ezt az igazságot.

A "hét Abdullah" egyikeként ismert, egyik híres Próféta-társ, Abdullah ibn Omar, Faruqu-l-Adham Hazret-i Omar kalifa legjelentősebb fia, kiemelkedő tudós volt. Egyik nap a bazárban időzve, a mértékletesség szellemében, s a kereskedelem alapját képező bizalom és becsületesség megőrzéséért meglehetősen heves alkudozásba kezdett mintegy 40 *para* összeg felett. Az egyik Próféta-társ szemtanúja volt ennek, s mivel a híres kalifa fiától ezt szokatlannak találta, követte őt, hogy annak e viselkedését megértse. Ennek során látta, amint Hazret Abdullah áldott házába belépni szándékozott, azonban egy az ajtaja előtt várakozó szegény emberrel még néhány szót váltott. Majd

miután elköszönt tőle, s házának egy másik ajtaján távozott, ott is meglátott egy másik szegény embert. Amazzal is váltott néhány szót, majd elköszönt tőle, s folytatta útját. Az őt követő Próféta-társ érdeklődése mindezt látván egyre nőtt. Az említett két szegény emberhez oda is ment, s kérdést intézett minden egyikhez, tudakolván: "Azt láttam, hogy az imám megállt melletted. Mi volt ennek az oka?" Mind a kettőtől ezt a választ kapta: "Egy dínárt adott nekem." Erre önkéntelenül is feltolult a kérdés a Szahábiban: "Dicsőség Allahnak! Miként lehetséges az, hogy míg a bazárban oly hevesen negyven para miatt alkudozott, ily nagy összeget adott ekkora lelki nyugalommal?!"

Fel is kereste Abdullah Ibn Omart, s így szólt hozzá: "Imám! Oldd meg kérlek ezt a talányt: mi az oka annak, hogy a bazárban és otthonod előtt ily ellentétesen viselkedtél?" Abdullah így felelt: "A bazárban nem szűkmarkúság miatt, hanem a mindenféle kereskedelem és ügyintézés alapját képező, bizalom és becsületesség megőrzése végett cselekedtem úgy, s mert ezt a gazdaságos és ésszerű gondolkodás szerint is való. Házam

előtti magatartásom ezzel szemben szívem együtt érző szeretetéből (*sefqat*) és szellemem (*rúh*) teljességéből fakadt. Sem szűkmarkúság nem volt az első cselekedetem, sem pazarlás a második.”

A nagytekintélyű Abu Hanifa imám ezzel kapcsolatban a következőre hívta fel a figyelmet:

لَا إِسْرَافَ فِي الْخَيْرِ كَمَا لَا خَيْرَ فِي الْإِسْرَافِ

“A jóban nincs semmi mértéktelenség, de a mértéktelenségben sincs semmi jó.”

Ami a következőt jelenti: miként a jóságban és minden jó cselekedetben nincs pazarlás, amennyiben szükségét szenvedő az érintett, úgy a pazarlásban sincs semmi jó.

HETEDIK PONT

A mértéktelenség, pazarlás mohósághoz vezet, s a mohóságból három dolog következik.

Az *első* az elégedetlenség. Az elégedetlenség pedig elveszi a munka örömét. A hálaérzet helyett panaszkodni kezd az ember, s elhanyagolja végül a tennivalóit. Bármilyen

csekély is legyen, az Alláhtól rábízott vagyonára nem ügyel, holott az mind anyagi, mind szellemi tekintetben törvényes dolog (*mesru ve helál*).² Olyan javakat kezd el keresni, melyek nem törvényesek, s melyek megszerzése kevésbé fáradságos. Ekképpen áldozza fel önbecsülését, sőt tisztességét.

A második következménye a mohóságnak a csalódottság, s a folytonos veszteségek. Egyre nehezebben megy minden, s a segítség is elmarad. A mondás is megerősíti ezt: "A mohó embernek nincs sikere, folyton csalódik, és folyton veszteségek érik."

S ez a következőt jelenti:

الْحَرِيصُ خَائِبٌ خَاسِرٌ "Veszteségnek és sikertelenségnek a mohóság az oka."

² Mértéktelenség, pazarlás és helytelen gazdálkodás miatt egyre nő a fogyasztás, a termelés pedig egyre csökken. Mindenki szeme az ország vezetőire irányul, s közben hanyatlak az ipar, a mezőgazdaság és a kereskedelem, holott ezektől egy nép, egy közösség társadalmi élete, jóléte függ, s emiatt az fejlődésében lemarad, szétesik, s elszegényedik.

Messzemenő és átfogó alapelvekkel függ össze a mohóság és elégedettség hatása az élőlények világában. Például: Míg a fák természetes elégedettségükben egy helyben vannak, a mohó állatok folyton létük fenntartásáért fáradoznak, s folyton hiányt szenvednek. Ebben is világosan megmutatkozik, hogy mily veszteséges a mohóság, s mily hatalmas előnnyel jár a megelégedettség.

Továbbá alátámasztja ezt az is, ahogyan a magatehetetlen újszülött állatok, kérés nélkül is a legjobb táplálékot, mint például az anyatejet megkapják, míg a vadállatok mocskos, s elégtelen eledelük felkutatásával és megszerzésének fáradalmaival élik le életüket.

Ugyanúgy megmutatja ezt a hiánytalanul ellátott, gömbölyű halak elégedettsége, s az elegendő táplálékot nem találó intelligens állatoknak, mint a majmoknak és rókáknak soványsága, holott ez utóbbiak mohón fáradoznak létezésük fenntartásán. Világosan látszik ebből is, hogy a mohósággal mekkora fáradozás jár együtt, s a megelégedettségből mily nyugodt életvitel származik.

Továbbá számos tudós³ és irodalmár⁴ süllyedt szegénységbe, míg meglehetősen tudatlan, egyszerű emberek természetes elégedettségük által gazdagodtak meg. Ez szintén alátámasztja, hogy a törvényes javak gyengeségből és szegénységből, s nem egy adott képességből és akaratból keletkeznek.

³ Egyszer megkérdezték Bozorgmer-t, Perzsia uralkodójának, az Igazságos Nusirvánnak a vezírjét, valamint egy, éles elméjéről híres tudóst: „Miért látni tudósokat a hivatalnokok ajtaja előtt, s miért nem látni a hivatalnokokat a tudósok ajtaja előtt várakozni, holott a tudomány rangban a hivatali ügyek felett áll?” A vezír ezt felelte: „A tudósok tudása és a hivatalnokok tudatlansága miatt van ez.” Más szóval: Tudatlanságuk miatt a hivatalnokok nem értékelik eléggé a tudományosságot, máskülönben ott tolongának a tudósok ajtaja előtt, keresvén a tudást. Ami pedig a tudósokat illeti, tudományosságuk alapján keresik fel a hivatalnokokat, mivel megismerték az evilági javak értékét. Egyetlen rövid mondattal utalt tehát a vezír a tudósok mohóságára, mely a tudományosságból fakad, s melynek következtében elszegényednek és kevés megbecsülésben részesülnek. *Hüszrev*

⁴ Megerősíti ezt a következő esemény: Franciaországban költők és írók külön koldus-igazolást kaptak azért, mert olyan jól tudtak koldulni. *Szüleyman Rüsti*

Sőt, a törvényes ellátmány fordított arányban áll a képességgel és az akarattal. Hiszen a gyerekek minél inkább kibontakoztatják képességeiket, s minél inkább erősödik az önálló akarata, annál jobban csökken az ellátmányuk, távolodik tőlük, s egyre nehezebb lesz megszerezniük azt.

القَنَاعَةُ كَنْزٌ لَا يَفْنَى “A megelégedettség,

el nem fogyó kincs.”

E hadíszt értelmében a megelégedettség olyan, mint egy jó ellátmányt és biztonságot adó bánya. A mohóság azonban veszteségekhez és lealacsonyodáshoz vezet.

A *harmadik következmény* az, hogy a mohóság lerombolja a tiszta, érdekmentes hitet és cselekedetet (*ikhlász*). Semmissé teszi a túlvilágért szerzett érdemeinket. Hiszen ha egy istenfélő ember a mohóság rabja, akkor igényli az emberek figyelmét. S akinek fontos az emberek figyelme, annak nem lehet teljesen tiszta és őszinte a cselekedete. Ennek oly nagy horderejű következménye van, hogy érdemes arra komolyan odafigyelni.

Összefoglalva: A mértéktelenség és pazarlás elégedetlenséghez vezet. Az elégedetlenség pedig elveszi az ember munkakedvét. Ennek következménye az ellustulás. Ez utóbbi pedig megnyitja a panasz kapuját, s az elégedetlen folyton panaszkodik a helyzetére.⁵

Ez lerombolja a tiszta, őszinte cselekedetet, megnyitja a képmutatás ajtaját, megsemmisíti az önbecsülést, s a koldulás útjára juttat.

A mértékletesség és gazdaságosság azonban elégedettséghez vezet.

عَزَّ مَنْ قَنَعَ ذَلَّ مَنْ طَمَعَ “Felemelkedik az, akinek elegendő, s lesüllyed az elégedetlenkedő.”

E hadisz szerint az önbecsülésből megelégedettség származik, s erőfeszítésre, tevékenységre ösztönöz. Növeli a lelkesedést, s alkotó munkára készítet. Például: Egy

⁵ Ha egy mértéktelen emberrel találkozol, biztosan hallod őt panaszkodni. Bármilyen gazdag is legyen: nyelve szakadatlanul panaszkodik. Ha azonban egy szegény, de elégedett emberrel találkozol, csak a hála szavait hallod tőle...

munkás, aki miután egész nap dolgozott, szerény bérét megkapva, ha azzal elégedett, akkor másnap is munkába áll. Ha azonban pazarló, szerénytelen és elégedetlenkedő ember, akkor másnap már nem jelenik meg a munkahelyén. Vagy ha igen, akkor lelkesedés nélkül dolgozik.

A mértékletességből fakadó meglegedettség a hálaérzet kapuját is megnyitja, s a panaszét becsukja. Ekképpen élheti le az ember életét elégedetten. Továbbá, aki elégedettsége révén másoktól független, nem fogja keresni mások figyelmét. Így az őszinte, tiszta cselekedet kapuja is kitárul, s a képmutatásé is becsukódik...

Én magam is megfigyelhettem, hogy mily nagy károkat okozhat a pazarlás és mértéktelenség. Ez a következőképpen történt. Kilenc esztendővel ezelőtt egy tehetős városba látogattam. Mivel még tél volt, gazdagságának forrását nem fedezhettem fel. Az ottani vallási előljáró (*mufti*) – legyen Allah kegyelmes a lelkéhez – többször elmondta nekem: "Az itteni emberek szegények." Mélyen megérintettek e szavak. Öt-hat esztendőn át folyton

részvétet éreztem e város lakosai iránt. Amikor nyolc esztendővel később ismét ellátogattam e városba, éppen nyár volt. Szőlőskerteket pillantottam meg, s az időközben elhunyt mufti szavai eszembe jutottak. "A magasságos Allahra!" - kiáltottam fel. "E szőlősök termése messze fedezi a város költségvetését. Mi lehet az oka annak, hogy a lakosai még sem gazdagok?" Igencsak csodálkoztam a helyzeten. Az igazság egyik felvillanását felidézve, mely mindig igaz útmutatóm volt, és soha nem vezetett félre, megértettem, hogy e város gazdagsága, lakosainak mértéktelensége és pazarlása miatt tűnt el, s oly mértékben, hogy a muftijuk a jólét, rendelkezésre álló forrásai ellenére is ezt mondta: "Az itteni emberek szegények."

Ahogy az adományozás és a mértékletesség bizonyítottan a növekedés, bővelkedés és gazdag áldás kiváltója, úgy szintén számtalan példa azt is megmutatja, hogy a szűkmarkúság és pazarlás az oka annak, hogy az áldás megszűnik...

Minden muszlim bölcs tudós Platónja, az orvosok sejkje, s filozófusok mestere, Abu Ali

Ibn-Szina, gyógyászati szempontból a következőképpen magyarázza az

كُلُوا وَاشْرَبُوا وَلَا تُسْرِفُوا "Egyetek és

igyatok, de ne tékozzatok!" (7:31) áját:

جَمَعْتُ الطِّبَّ فِي الْبَيْتَيْنِ جَمْعًا وَ حُسْنُ الْقَوْلِ
فِي قَصْرِ الْكَلَامِ

فَقَلِّلْ إِنْ أَكَلْتَ وَ بَعْدَ أَكْلِ تَجَنَّبْ وَ الشِّفَاءُ فِي
الْإِنْهَاضِ

وَ لَيْسَ عَلَى النَّفْسِ أَشَدُّ حَالًا مِنْ إِدْخَالِ الطَّعَامِ
عَلَى الطَّعَامِ

"Az orvoslás tudományát két mondattal össze tudom foglalni. A legkifejezőbb közlések a legrövidebbek is. Amikor eszel, egyél keveset, s utána négy-öt órán át semmit. Az egészséget meghatározza az emésztés. Ami ezt jelenti: annyit egyél, amennyit könnyen meg tudsz emésztani. A szellem és gyomor legnehézkesebb és legtunyább

állapota, amikor folyton ennie és emésztenie kell.”⁶

Végül egy tanulságos és csodálatos egybeesés: e mértékletességről szóló értekezés minden ötödik vagy hatodik írnok által készített másolatánál, kik közül három teljesen tanulatlan volt, s kik egymástól távol eső helyeken, más és más példányok alapján dolgoztak, s kiknek egymástól teljesen eltérő írásmódja volt, e másolatokból kiderült, hogy a sorok elején álló *alif* betű – noha ennek nem szenteltek külön figyelmet – ötvenegy alkalommal megegyezett, s anélkül, hogy a sor végén lévő fohász szóban lévőt is hozzászámolnánk (ebben az esetben ötvenhárom megegyezés van).

E számok egybeesnek a mértékletességről szóló értekezés megírásának és másolásának esztendejével, nevezetesen a *rúmi* '51 ill.

⁶ A testnek a leginkább az árt, ha két étkezés között négy-öt óra szünetet nem tartunk, s ha csupán az élvezet kedvéért különféle falatokat, egyiket a másik után a gyomorba felhalmozunk.

hidzsri '53 évvel, mely kétségtelenül nem lehet a véletlen műve. Ebben is megmutatkozik, hogy a mértékletesség áldása egy csodatétel szintjére emelkedett, s hogy ezen esztendő elnevezhető a "a mértékletesség évének" is.

Két évvel később, a második világháború idején a mértékletesség e csodája beigazolódt, amikor is a nagy tömegeket sújtó éhínség, rombolás és pusztítás rákényszerítette az embereket arra, hogy mértékletesen éljenek.

سُبْحَانَكَ لَا عِلْمَ لَنَا إِلَّا مَا عَلَّمْتَنَا إِنَّكَ أَنْتَ
الْعَلِيمُ الْحَكِيمُ

"Dicsőség Neked! Nincs nekünk tudásunk, csak az, amire Te megtanítottál bennünket. Mert Te vagy a mindent Tudó, a végtelenül Bölcs." (2:32)

A megelégedettség

(részlet Szaíd Nurszi munkájából)

Második fejezet

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

إِنَّ اللَّهَ هُوَ الرَّزَّاقُ ذُو الْقُوَّةِ الْمَتِينُ * وَكَانَ مِنْ دَابَّةٍ لَا تَحْمِلُ رِزْقَهَا اللَّهُ يَرْزُقُهَا وَإِيَّاكُمْ وَهُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ

„A könyörületes és irgalmas Allah nevével!”

“Allah a gondoskodó, a szilárd hatalmú.” (51:58)

“S mennyi teremtmény van, mely nem veheti magára gondoskodásának terhét. Allah gondoskodik róla és rólátok. Ő az, aki mindent hall és tud.” (29:60)

Ti hívő emberek! Az alapján, amit eddig kifejtettünk megérthetitek, hogy az ellenségeskedés mily károkat okozhat. S azt is értsétek meg, hogy az ellenségeskedéshez hasonlóan az indulatok is igen nagy bajt

hoznak, s igen szörnyű betegséget jelentenek az iszlám szerinti életben. Az indulat csalódással, gonddal, megalázottsággal, nélkülözéssel és nyomorúsággal jár együtt. Az indulat és sóvárgás minden élő világában a legszélesebb és egészen általános keretek között a legkisebb részletekig megmutatja káros hatásait. Ezzel szemben a bizalmas kérdés a nyugalom és béke forrása és mindenütt áldásos hatást mutat. Nézd csak meg a gyümölcsfákat és a többi növényt, melyek szintén élőlények. Ugyanúgy szükségük van a gondoskodásra, mégsem mozdulnak a helyükről, s nem látsz rajtuk mohóságot vagy indulatokat. S a táplálék eléri őket a széllel, a vízzel és a napfénnel. Gyümölcsaikben több utódot hoznak létre, mint az állatok, s ezek sem maradnak gondoskodás nélkül. Az állatok azonban, mivel mohón rohannak táplálékuk után, csak fáradtságosan szerezhetik meg azt, s azt sem hiánytalanul. Az állatok birodalmában azonban a kicsinyeik, melyek kiszolgáltottságuknak, gyengeségüknek némán is kifejezést adnak, az isteni könyörületesség kincsestárából maradéktalanul és kielégítő

módon megkapják jussukat. A zsákmányukra magukat mohón és viszolyogtató módon, s jogtalanul rávető vadállatok azonban csak vesződséggel érik el céljukat. Ez szintén megmutatja, hogy a mohóság a nélkülözéssel kapcsolódik össze, az istenire való hagyatkozás és a megelégedettség pedig a könnyörületesség kapuit nyitja meg.

A mohóság a megalázottság és károk elszenvedésének forrása. Oly sok olyan történet van, melyben a kapzsi ember szükségszerűen vesztes lett, hogy

الْحَرِيسُ حَائِبٌ خَاسِرٌ “a kapzsi, nyomorult

és vesztes” közmondásossá vált, s a köz szemében olyan igazságot fejez ki, melyet általánosan elfogadnak. S mivel ez ekképpen van, a javak után ne indulattal és sóvárgással igyekezz, hanem alázattal, s azok bőséggel jutnak el hozzád.

A szerény és a kapzsi két olyan emberhez hasonlatos, akik egy jelentős személyiség vendégházába térnek be. Az első így szól szívében: “Az is elegendő számomra, ha befogad engem, s menedéket találok a kinti

hideg elől. Ha csak meghúzhatom magamat valamelyik sarokban, hálás leszek barátságosságáért.”

A második azonban önteltségében úgy gondolkodik, mintha mindenki köteles volna őt megtiszteltetésben részesíteni: “A legjobb helyet kell, hogy megkapjam.” Ilyen igénnyel tér tehát be oda, s céltudatosan meg is indul feléje. A ház ura azonban visszahozza őt onnan, s egy másik, kényelmetlenebb helyre teszi. Noha hálásnak kellene lennie, szívében keserűség van. Ahelyett, hogy köszönetet mondana, panaszkodni kezd a ház urára. S ezzel kegyvesztett is lett nála.

Az első azonban szerényen lépett be oda. Egy olyan helyet keres magának, ahol meghúzhatja magát. A ház urának tetszik, hogy nem tolakodik, s felajánlja neki a legjobb helyet, a vendég hálája és meglegedettsége pedig növekszik.

A világ, amiben élünk a Könyörületes vendégháza. A föld felszíne az irgalmasság megterített asztala. A gondoskodás és a jótétemények különféle fokozatai pedig a vendégház helyeire hasonlítanak.

A mohóság káros hatásait a legkisebb dolgokban is mindenki maga érzékelheti. Például annak a koldusnak, mely tolakodó, szégyentelenül követelőzik, semmit sem fognak adni, a magát csendben, szerényen meghúzóknak pedig szívből megkönyörülnek. Vagy amikor nagyon akarsz aludni éjjel, az álom kerülget, amikor pedig nem törekszel rá, észrevétlenül meglep téged. De ha indulatosan követeled az alvást, akkor az bizonyosan messze marad tőled.

Egy másik példa: Ha egy fontos dolog miatt türelmetlenül vársz valakire, s magadban kérdezgeted: "Vajon miért késlekedik, vajon miért késlekedik?..." az indulatos várakozásod végül felemészti a türelmedet. Nem tudsz megmaradni egy helyen. Elmész, pedig rá egy percre már meg is jött az, akit annyira vártál. S ami annyira fontos volt neked, elszalasztottad.

E történetek mélyebb értelme a következő – a kenyér létrejöttéhez e sorrend szükséges: termőföld, szérű, malom, kemence. A dolgok rendjében is egy tervszerű fokozatosság létezik. Aki türelmetlenségében nem tartja be a sorrendet, egy ily jóllelrendezett dologban a

láthatatlan fokozatokról nem vesz tudomást, azokat átugorja, s közben megüti magát, az nem érhet célba.

Nos hát, testvérek, kik a napi kenyér miatti aggodalmatokban és az evilági kötődéseitekben elkábultatok! Miután az indulat és a sóvárgás olyan dolgok, melyek oly sok kárt és oly nagy bajt hoznak rátok, miként lehetséges az, hogy továbbra is ezen az úton járva oly módon méltatlan helyzetbe hozzátok magatokat, hogy bármilyen dolgot elfogadtok anélkül, hogy annak megengedett vagy tilalmas volta felől meggyőződnétek, s közben az eljövendő, túlvilági élethez szükséges dolgokból oly sokat feláldoztok; sőt kapzsiságotok okán még alamizsnát sem adtok, holott az iszlám egyik tartópillére az?... Pedig a jótekönykodás minden ember számára áldás, s a baj távoltartásának egyik eszköze. Annak, aki ettől tartózkodik, annyi java fog ujjai közül kifolyni, mint amennyit adhatott volna. Vagyonát haszontalan dolgokra fogja költeni, vagy más módon veszíti el azt.

Az első világháború ötödik évében egy különös látomásom volt álmomban, melyben

a következő kérdést kaptam: “Miért van a muszlimokat sújtó éhínség, anyagi veszteség és gyengeség?”

Látomásomban a következőt feleltem erre: “A fenséges Allah, adományként a nekünk adott javaknak tizedét⁷ kéri, s a javak egy másik részének a negyvened⁸ részét. A szegények imái által ekképpen juthatunk nyereséghez, s ez őriz meg azok gyűlöletétől és irigységétől. Mi azonban kapzsiságunkban és mohóságunkban semmit sem adtunk. A magasságos Allah pedig elvette tőlünk a felhalmozódott javak nyolc tizedét és harminc negyvenedét.

Továbbá, minden esztendőben csupán egy hónap éhezést kért tőlünk, melyhez hetven elrejtett misztérium is kapcsolódik. Mi azonban egyetlen egy hónapról sem voltunk

⁷ Például a betakarított gabonatermés tizedét, hiszen ez is az Ő jótéteménye. – a szerző

⁸ Negyvened részét annak, amivel már korábban részesített bennünket Allah. Legalább negyvened részét az éves üzleti nyereségnek, vagy az állatcsorda adott esztendőben született borjainak. – a szerző.

hajlandóak lemondani, s nem vetettük alá magunkat az örömet keltő, átmeneti böjtölésnek. Büntetésként Allah arra kényszerített bennünket, hogy öt éven át olyan böjtölésben legyen részünk, melyet hetven különféle baj tesz még nehezebbé.

A nap huszonnégy órájából egyetlen egyet kért, hogy abban felemelő, megvilágosító, üdvös gyakorlatot végezzünk az Úr számára. Mi azonban hanyagok voltunk s kivontuk magunkat az imára hívás és az istentisztelet alól. Ezt az egyetlen egy órát hozzákevertük a többihez, s elvesztettük. A magasságos Allah azzal büntetett bennünket ezért, hogy öt éven át futólépésben végezzünk el gyakorlatokat és kötelességeket egyfajta istentiszteletként.”

Ezután felébredtem, elgondolkodtam a fentiekben és megértettem, hogy e látomás egy nagy jelentőségű igazságot tartalmaz. A Huszonötödik Szóban már összehasonlításra került az európai civilizáció mértéke szerinti és az iszlám törvényére alapozott életvitel. Ott kifejtettük és bizonyítottuk, hogy a mindenféle erkölcstelenség és emberi lázongás mögötti ok két szóban foglalható össze:

Első szó: "A legfontosabb, hogy én jóllakjak. Mi közöm ahhoz, ha egy másik ember éhen hal?"

Második szó: "Te dolgozzál, én pedig eszek."

E két elvet a kamatok állandó folyama és a rászorulók megsegítésének megszűnése tartja fenn. A társadalmi élet e kettő iszonyatos betegségét egyetlen módon lehet meggyógyítani: az adománynak, mint általánosan érvényes elvnek a bevezetésével, nevezetesen azzal, hogy a szegények megsegítése feltétel nélküli szükségesség, és a kamatszedés tiltásával. Az előbbi, nem csupán egyes emberek vagy sajátos társadalmi formák, hanem az egész emberiség számára egy fontos tartóoszlop, sőt az emberiség fennmaradásának legfontosabb oszlopa. Az emberiségben van egy felső- és egy alsóréteg, mely a társadalmak kettő osztályaként jelenik meg. A *zakát* az, ami arra készíti a felsőrétetet, hogy jósággal és könyörülettel forduljon az alsóréteg felé, s ugyanezzel lehet elérni, hogy az alsóréteg tisztelettel és engedelmesen viszonyuljon a felsőrétethez. Ennek hiányában az igazságtalanság és az

elnyomás szennye zúdul fentről lefelé; lentről pedig gyűlölet és lázongás lángai csapnak fel. Az emberiség e két rétege folyamatosan egy láthatatlan viszály, egy kilátástalan zavarodottság állapotában van emiatt. Ez végezetül pedig odáig vezet, hogy az emberek – miként erre Oroszországban sor került – a tőke és a munka közötti harc következtében egymás torkának esnek...

Ti nemes lelkületű és lelkiismeretes emberek! S ti, akik bőkezűek és jóságosak vagytok!

A megsegítés szelleme nélküli jótettek háromszoros kárt okoznak. Haszontalannak bizonyulhatnak néha, ugyanis ha valaki nem Allah miatt ad, az a másikat kimondatlanul is lekötelezi saját magának. A szerencsétlen szegény ember a hála béklyójába kerül. Értékes fohásza veszendőbe megy. Ha te, akit hivatalnokként azzal bízott meg Allah, hogy javait és jótéteményeit a többi teremtmény felé továbbítsd, és te magadat tekinted úrnak és e javak tulajdonosának, akkor hálátlanul és hűtlenül tagadod le az Ő adományait. Ha azonban tudatában vagy annak, hogy *zakát*-ot

adsz tovább, akkor azért jutalmat kapsz, mert ily módon Allah nevében adsz, és Allah adományait elismerve fejezed ki háládat. Ha tehát a szükségét szenvedő nem kényszerül arra, hogy előtted másszon, akkor önbecsülése nem sérül és érted mondott fohászának értéke is megmarad. Ha mindazt a jót, amit adsz, ennek szellemében adod, akkor Allah törvényét teljesíted, érdemmel teli cselekedetet hajtasz végre, a valóságosságban is növekedsz és értékes fohászokban is részesülsz...

سُبْحَانَكَ لَا عِلْمَ لَنَا إِلَّا مَا عَلَّمْتَنَا إِنَّكَ أَنْتَ
الْعَلِيمُ الْحَكِيمُ

اَللّٰهُمَّ صَلِّ وَسَلِّمْ عَلٰى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ الَّذِى قَالَ
اَلْمُؤْمِنُ لِلْمُؤْمِنِ كَالْبُنْيَانِ الْمَرْصُوصِ يَشُدُّ بَعْضُهُ
بَعْضًا وَ قَالَ الْقَنَاعَةُ كَنْزٌ لَا يَفْنَى وَعَلَى آلِهِ
وَصَحْبِهِ أَجْمَعِينَ آمِينَ وَالْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ

"Dicsőség Neked! Nincsen tudásunk, csak az, amit Te megtanítottál nekünk, mert Te végtelenül bölcs vagy és tudásod mindenre kiterjed." (2:32)

Allahuma! Áldd meg és adj békét vezetőnknek, Mohammednek, aki ezt mondta: "A hívők olyanok, mint egy építmény egymást megtámasztó, egymáshoz jól illeszkedő kövei." S még ezt is mondta: "A megelégedettség olyan kincs, mely nem fogy el." Áldd meg őt, családját és társait. Amin. Hála és dicsőség Allahnak a világok Urának!

Az isteni ellátásról

Hetedik és nyolcadik igazolás:

وَالْأَجَالَ الْمُعَيَّنَةُ وَالْأَرْزَاقُ الْمُقَنَّنَةُ

(*wal-'adzsál al-mu'ayyana wa-l-'arzáq al-muqannana*)

A meghatározott élettartam és az egyenletes ellátás

Az általunk – felszínesen tekintve – határozatlan idejűnek tartott élettartamunk és ellátásunk, valójában egy lepel fedte, bölcs, előre meghatározott rend szerint történik. Minden múlt és jövőbeli esemény öröktől fogva, az Isteni Eltervezés és Meghatározás Lapján (*szahífat al-muqaddarát*), életünkben előre meghatározott élettartamként rögzítésre került, s ennek ideje se nem siethet (*lá yataqaddam*), se nem késhehet (*lá yata'akkhar*). Az Előre Meghatározottság Táblájára (*lawh al-qadá wa-l-qadar*), minden élőlény számára feljegyzett élettartam és ellátás mennyiségére vonatkozóan is számos bizonyíték tesz tanúságot.

Ha például, egy fa elhal, s helyén szellemét megőrző, feladatát továbbvivő magvat

hátrahagy, akkor az egy Mindentudó Megőrző Bölcs Törvénye szerint történik. Ugyanúgy kizárandó bármiféle véletlen szerepe, amikor a csecsemők és újszülött állatok táplálását szolgáló anyatej a mellből, illetve a tőgyből megtisztítottan tör elő, oly módon, hogy előzőleg vérrel és lebontott hulladék anyagokkal keveredett. Ez szintén teljes bizonyosságát szolgáltatja annak, hogy mindez a Mindentudó és Végtelenül Könyörületes Gondoskodó szeretetteljes törvényei alapján megy végbe. Ezen említett kettő példa minden szellemmel és lélekkel bíró lényre alkalmazandó.

Élettartamunk és ellátásunk tehát egyaránt – mindenkire külön-külön szabottan – be lett jegyezve az Előre Meghatározások Könyvébe. Egy különös jelentőséggel bíró Bölcsesség folytán, azonban mind a még hátralévő időtartam, mind a még meglévő tartalék mennyisége ismeretlenül, meghatározatlanul, s látszólag véletlenszerűen tűnik fel a Rejtett függönye előtt.

Ha utolsó órákat, a napnyugta pontos idejéhez hasonlóan ismerhetnénk, akkor az

addig tartó időtartam felét teljes gondtalanságban és gondatlanságban (*al-ghaflat al-mutlaq*) tölthetnék: s ezzel a Túlvilág életünket megalapozó értékes, vissza nem térő időnket veszítenénk el. A (feltételezetten) ismert időtartam második felétől azonban mindennapjainkat úgy élnénk meg, mintha napról napra akasztásunk idejéhez közelednénk, s így ezerszeresen halnánk meg tényleges egyszeri halálunk helyett. Minden bekövetkezendő szenvedést, s a világ végét jelentő Feltámadás Napját (*al-qiyáma*) is, a Láthatatlan Függetlensége (*hidzsáb al-ghayb*) jótékonyan fedi szemünk előtt.

A látszólag szintén a véletlentől függő ellátásunk pedig (*al-rizq*) életünk (*al-hayát*) után a legnagyobb kincs Allah Jótéteményei (*al-ni'mat*) közül, a hála és dicséret leggazdagabb forrása és Allah szolgálatának, a Hozzá való fohászkodásnak és imának legbőségebb aranybányája. S annak számára, aki a Jóságos Gondoskodónál menedéket keresve, segítséget várva, hálaimeit és fohászeit által igyekszik ellátásának utánajárni, az előtt annak ajtaja nem marad zárva.

A civilizációtól való eltávolodás

Emirdági-függelék 2

Miért távolodtál el civilizációtól?

Második kérdés: Annak idején, amikor kelet-anatóliai nomád törzseket látogattál meg, felhívtad a figyelmüket a civilizációs és modern vívmányokra, mint követendő példára. Negyven év telt el, s e hozzáállásod megváltozott; hiszen – jelen civilizációt aljasnak és alantásnak minősítve – kivonultál a társadalomból, s félrevonultan élsz. Mi ennek az oka?

A válaszom: A modern nyugati civilizáció olyan útra tért, mely az égi, szakrális törvények alapjaival szembe megy, s ezért addigi hasznossága veszteségességgé, áldásossága áldatlansággá lett, hibát hibára halmoz, s egyre nagyobb károkat okoz. A civilizáció valódi célját, a társadalom evilági nyugodt, boldog életét megzavarta, megrontotta. A mértékletesség, megelégedettség helyett a mértéktelenségre és

kiábrándultságra, az igyekvés és hasznos tevékenység helyett az ügyeskedésre és eltunyulásra való irányultságot, hajlamot erősíti, s ezen áldatlanságban élő szerencsétlen embereket szellemileg és anyagilag egyre inkább elszegényíti, elerőtleníti.

كُلُوا وَاشْرَبُوا وَلَا تُسْرِفُوا
لَيْسَ لِلْإِنْسَانِ إِلَّا مَا سَعَى

“Az embernek csak az jár, amiért ő maga is igyekszik” (7:31), “Egyetek és igyatok, de ne tékozzatok!” (53:39)

A mennyei Korán e két rendelkezésének fényében, a Riszále-i Núr emlékeztet arra, hogy az emberiség boldogsága szorosan összefügg a mértékletességgel és hasznos igyekvéssel, s hogy a társadalmi elit és köznép e kettő rendelkezés betartásával békélhet meg egymással, lehetővé téve egy prosperáló civilizációt. Ezzel kapcsolatban két dolgot kell még elmondani:

Az első dolog: A nomád életmód során az embereknek három-négy dolgot kellett megszerezni. E három-négy dolog megszerzése tíz emberből csupán kettőnek

nem sikerült. A mai, önkényuralmi, nyugati civilizációban, melyet a rossz felhasználás, tékozlásra való ösztönzés, vágyak felszítása, szükségtelen igények és elvárások támasztása jellemez, e civilizációban korunk emberének tékozló, s ellanyhuló hozzáállása miatt már húsz dologra van igénye, holott abból számára valójában mindössze három-négy szükséges. S ebben a civilizációban húsz emberből csupán kettő képes arra, hogy e húsz dolog mindegyikét, törvényes, megengedett módon megszerezze, ezen igényeit ilyen módon kielégítse. Húszból tizennyolc embernek azonban, a civilizáció által – hamisan – szükségesnek feltüntetett igénye kielégítetlenül marad. Jelen civilizáció tehát folytonos hiányban, kielégítetlenségben tartja a keretei között élőt, s ezek enyhítésére áldatlan, meg nem engedett utakra tereli, kényszeríti. A társadalmi elitet és köznépet pedig irigységgel és önzéssel, szüntelenül egymás ellen fordítja. Felforgatta az emberiség nyugalma azzal, hogy eltávolodott a Korán azon alaprendelkezésétől, mely előírja a szolidaritás-adót, s megtiltja a kamatszedést (*vüdzsub-u zekat, hurmet-i riba*), s ezzel a

köznépnek az elit iránti tiszteletét és engedelmességét, valamint az elitnek a köznéppel való közösségvállalását is biztosítja. E szakrális rendelkezés semmibevétele az oka a köznép lázadásának, s az elit általi elnyomásnak, zsarnokságnak, a közállapotok felfordulásának!

Második dolog: Mindaz, ami nyugati civilizáció vívmányának tekinthető, valójában odaadó hálaadásra, az emberiség javára történő, megfelelő felhasználásra készítő isteni jótétemény, áldás. Ezzel szemben pedig azt látjuk, hogy a köznép életére jelentős befolyással rendelkezők egy része e vívmányokkal az embereket felesleges ügyködésekre készíti, tunyábbá, lanyhábbá teszi, a hasznos tevékenységek elhagyására ösztönzi, s elveszi a munka örömét. Ugyanakkor felébreszti az elégedetlenség és mértéktelenség által a tiltott dolgok, a tékozlás, a hiábavaló és önző tevékenységek iránti vágyat.

A Fény Világának Kulcsa című értekezésben a fentiekkel kapcsolatban a következőt olvashatjuk: "A rádió is a számtalan isteni

jótétemény egyike. S míg hálaérzettel, méltó módon kellene ezzel élnünk, s az egész emberiség javára felhasználnunk, azt látjuk, hogy ötből négy esetben haszontalan, szükségtelen és értelmetlen dolgok eszközévé vált; az értelmes és hasznos tevékenységek öröme helyett, eltunyulást vagy szenvedélyek felszítását nyújtja. Valódi rendeltetését nem tölti be, s az emberrel elhanyagoltatja valódi életfeladatának végzését. Láttam, hogy még a társadalom eredendően hasznos része is, melynek az emberiség javára, valódi igényeinek kielégítésére, tevékeny cselekvésre való ösztönzésre kellett volna fordítania az isteni jótétemények eszközeit; belőlük mindössze egy-kettő használta fel azokat valóban szükséges dolgokra, de tízből nyolcat tunyaságra, szétszórtságra, üres időtöltésre készített. Ezernyi példát lehetne még felhozni.

Összefoglalva: Korunk nyugati civilizációja az égi szakrális törvényektől elfordult, az emberiséget egyre szegényebbé teszi, s mindeközben igényeit, szükségleteit növeli. A mértékletesség és megelégedettség alapjait lerombolta, s az elnyomás, jogtalanság és igazságtalanság előtt nyitotta meg az utat a

mértéktelenséggel, a mohósággal, s a törtetéssel. Hiábavaló dolgok iránti vágyakat keltve a keretei között élő szerencsétlen, folytonos szükségben szenvedő embereket tunyaságba, elerőtlenedésbe vetette. Megfosztotta őket a hasznos tevékenység és törekvés örömétől. A hiábavaló és üres dolgok iránti vágykeltéssel eltékozoltatja az eredendően értékes emberi életet. Az elerőtlenedett és kiéheztetett emberiséget beteggé is tette. Az isteni jótétemények helytelen és mértéktelen felhasználása miatt száz és száz betegséget idézett elő, s terjesztett el az egész világban.

A kényszeres szükségletek, a hiábavalóságokkal való foglalkozás és a megsemmisüléssel végződő, értelmetlen életfelfogás e három betegségét terjesztő istentelen áramlatok átjárják, s fertőzik korunk civilizációjának testét; a megsemmisülés rémével fenyegetett emberiséget szellemi pokolba taszította.

Az emberiséget sújtó e rettenetes csapással szemben a Bölcs Korán, a benne foglalt égi, szakrális rendelkezésekkel, ahogyan ezerháromszáz esztendővel ezelőtt, úgy korunkban

is gyógyírt nyújt e három súlyos betegségre. S ha az idők végezetét még a homályos távol rejti is, az emberiségnek mind evilági boldogságát, mind másvilági üdvözülésének elnyerését, s az örök megsemmisüléssel járó halál helyett fénnel teli világba való átmenetét, s ezzel együtt az evilági terhek alóli felszabadítást remélő, s a civilizáció egy részének megszerzéséért megvesztegetésre nem hajlandó, hanem a civilizációtól az égi, szakrális törvények szolgálatát elváró, többségében még szunnyadó emberiség fel kell, hogy ismerje mindezt a csodálatos Koránból, s jeleiből, s állhatatosan kell, hogy várja a Mindenható kegyelméből a gyógyulást.

al-báqí huwa l-báqí

Szaíd Nurszi

A HÁLA

Ötödik téma
s egyúttal az ötödik értekezés

ÉRTEKEZÉS A HÁLÁRÓL

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
وَإِنْ مِنْ شَيْءٍ إِلَّا يُسَبِّحُ بِحَمْدِهِ

"A könyörületes és irgalmas Allah nevével!"

"S nincs semmi, ami ne az Ő nevének dicsőségét zengené." (17:44)

A kinyilatkoztatásában is csodálatos Koránban számos ája hívja fel figyelmet a hálaadás szükségességére. Néhány közülük:

أَفَلَا يَشْكُرُونَ * أَفَلَا يَشْكُرُونَ * وَسَنَجْزِي
الشَّاكِرِينَ * لَئِنْ شَكَرْتُمْ لَأَزِيدَنَّكُمْ * بَلِ اللَّهُ
فَاعْبُدْ وَكُنْ مِنَ الشَّاكِرِينَ

"Vajon nem akarnak hálásak lenni?" (36:35)...
"Mért nem mondanak hálát?" (36:73)... *"S bizony,
meg fogjuk jutalmazni a hálásakat."* (3:145)... *"Ha*

hálások lesztek, bizony még több kegyben részesítelek benneteket.” (14:7)... “S azokhoz tartozzál, akik hálát mondanak.” (39:66)

Ezen áják, s a többi hasonló megmutatják nekünk: a legfontosabb dolog, amit az irgalmas Teremtő az Ő szolgáitól elvár, az a hálaadás. A bölcs Elválasztóban (*Furqán-i Hakím* - a Korán) hangsúlyosan meghív bennünket erre. Megmutatja, hogy a hálaadás elmulasztása az Ő jótéteményeinek egyfajta tagadása és visszautasítása, s az *ar-Rahmán* szűraban komolyan figyelmeztet erre mintegy harmincegy alkalommal:

فَبَايَ آلَاءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ

“S Uratok melyik jótéteményét tagadjátok ti ketten?” (55:13) A hálaadás elmulasztása az Ő jótéteményeinek egyfajta tagadása és visszautasítása.

Ahogyan a bölcs Korán megmutatja, hogy a Teremtésnek következménye a hálaadás, úgy a nagy Koránban, a világmindenségben is megmutatkozik, hogy a hálaadás a világ létrehozásának legjelentősebb folyamánya. Mert ha az univerzumot figyelmesen

szemléljük, akkor meglátjuk, hogy az összes dolog a hála felé áramlik, úgy, hogy minden egyes dolog egy meghatározott módon a háláadásra van kialakítva és e felé irányul létezése. Mintha a teremtés fájának legjelentősebb gyümölcse a hála volna, a világmindenség üzemében előállított legértékesebb termék lenne. Hiszen a teremtet világban azt látjuk, hogy az összes létező világában az összes dolog egy körforgásba rendeződik, melynek közepén van maga az élet. Minden dolog az életre irányul, az életet szolgálja, s az élethez szükségeset állítja elő. Ez azt jelenti, hogy a világmindenséget megteremtő Úr az életet emelte ki benne.

S azt is látjuk, hogy minden életnek a világát egy kör alakzatában teremtette meg, és az embert helyezte ennek közepébe. Mintha az emberben akarná összpontosítani a célt, mely felé az élők birodalma halad, s egyszersmind mindezt az ember köré gyűjtené, szolgálatára rendelné, hogy az rendelkezzen felettük. A dicsőséges Teremtő az összes létező közül az embert emelte ki, s az Ő akaratával ezt a megkülönböztetett

helyet határozta meg számára a teremtet világban.

Továbbá azt is látjuk, hogy az embereknek, de az állatoknak a világa is egy körbe rendeződik, melynek középpontjában a gondoskodás van. Emberbe és állatba egyaránt beléhelyezte a gondoskodó szeretetet, azt szolgálatukba állította, s attól függő helyzetbe is hozta őket. A róluk való gondoskodás irányítja őket. S ellátásukat oly gazdag kincsestár biztosítja, hogy abban határtalan jótétemény (*ni'met*) van elhelyezve. A sok, lehetséges ízlelés megkülönböztethetőségére, az ételek számának megfelelő mennyiségű íz- és szagérzékelést helyezett el a nyelven és az orrban, mint megannyi hajszálpontosan mérő készüléket. Ebben is az isteni gondoskodásnak a legfigyelemreméltóbb, legértékesebb, legcsodálatosabb, legszebb, legkellemesebb és legátfogóbb igazsága nyilatkoztatja ki magát.

S ekképpen ezt is láthatjuk, hogy ahogyan minden az ellátás és gondoskodás köré csoportosul, és ezekre irányul, az összes anyagi és szellemi, szavakkal és nem

szavakkal történő kifejezési lehetőség a hálaadáson keresztül történik meg, a hálaadásban folytatódik, a hálaadásban növekszik, és a hálaadást mutatja meg. Hiszen az éhség és az ellátás iránti vágy is eredendően egy hálaadás. Az öröm és élvezet érzete is egy nem tudatos hála, mely az állatoknál is megvan. Az ember azonban eltávolodott ezen eredendő hála lényegétől és a hála útjáról a bálványimádására tért át tévhite és hitetlensége által.

Továbbá, ugyanolyan hálaadásra szólít fel bennünket minden szépen díszített forma, kellemes illat, a jótétemények, adományok íze. Minden élő elcsodálkozásra készítetnek, mely lelkesedést és hódolatot vált ki, s egy mély, benső hála érzetét ébresztik fel bennünk. Minden érző lény figyelmét önmagára is irányítják, s mindenezen isteni ajándék megbecsülésére indítják. Ezáltal arra is készítetik őket, hogy szavakkal és magatartásukkal is kifejezzék hálájukat, s hálával eltelve éljék át a legédesebb örömöket és a legmagasabb rendű élvezeteket. Ez azt jelenti: azt mutatják meg ezzel, hogy ezen ízletes ellátással és jótéteményekkel, melyek

egy rövid, mulandó és felületes élvezethez kapcsolódnak, e hálaadás által a Könyörületes jóindulatát is elnyerhetik, mely meg nem szűnő, valóságos és végtelen örömet és élvezetet hordoz magában. És ezt jelenti: a könyörületesség kincsestárai bőkezű uralkodójának jóindulatára is emlékeztetnek, s lehetővé teszik a Paradicsom meg nem szűnő örömeinek már evilági megízlelését is. Ha tehát hálaadásunk által a rólunk való gondoskodás ily módon válik egy értékes, gazdag és mindent magába foglaló kinccsé, akkor hálátlanságunk egészen bizonyosan teljesen értéktelenné teszi azt.

Miként a Hatodik Szóban már beszéltünk róla, lehetőségeink és képességeink is nagy arányban megváltoznak. Az értelmünk egy eszköz, melyet többféleképpen használhatunk fel. Ha azt saját magunk javára dolgoztatjuk, ahelyett, hogy az Igazságos Allahnak ajánlanánk fel, akkor egy haszontalan, csak bosszúságot okozó szerkezetté válik, mely a múlt minden szenvedését, szomorúságát és félelmét felhalmozva, állandó baj és szerencsétlenség forrásává és értéktelen eszközzé lesz. Ez a magyarázata annak, hogy

egyre nyomasztóbb tudata elől miért menekül az ember végül a kábulatba.

Ha azonban tudatodat igazi birtokosának ajánlod fel, értelmed mély igazságok, addig rejtett bölcsességek kincsestárának ajtaját nyithatja fel. Egy *mursid*⁹ szintjére emelkedik, mely az örök üdvösségre vezető utat világítja meg előtted.

A szem, például egy olyan szerv, melyen keresztül a lélek, mintegy ablakon át szemlélheti a külvilágot. Ha nem Allahnak ajánlod fel látásodat, akkor egy szégyentelen leskelődő szintjére süllyeszted le azt, mely saját szolgálatába állítva csupán mulandó dolgokat vehet észre. Ha azonban a szemed a mindent látó Úrnak szenteled, s csak az Általa megengedett területet szemléled vele, a teremtés nagy könyvét olvasó, s az Úr csodálatos alkotásait szemlélő rangjára emelkedsz fel. Miként Könyörületének virágai, az e világ kertjeiben szorgoskodó méhecskét áldják meg.

⁹ *Mursid* = Szellemi vezető, tanító, mester. – ford.

Ha ízlelő szerveiddel is csak saját magad élvezetét keresed, s azokat kizárólag önmagad nevében dolgoztatod, akkor bizony nyelvedet gyomrod gyárának portásává alacsonyítod le. Ellenben, ha a bőkezű Gondoskodónak ajánlod fel, nyelved az isteni Könyörület kincsestárának tiszteletreméltó intézőjeként tevékenykedik.

A hála mércéje a mértékletesség és a megelégedettség. Minden hálátlanságnak a próbaköve pedig a mohóság, pazarlás, tiszteletlenség és az ételek közömbös, megengedett vagy tiltott voltát figyelmen kívül hagyó elfogyasztása.

A mohóság amellet, hogy hálátlanság, a nélkülözéshez, s a nyomorúsághoz vezető út is egyben. A fejlett közösségi életben tevékenykedő hangya, noha néhány kukoricaszem is elegendő volna neki egy egész esztendőre, még ezret is összegyűjtene, ha képes lenne rá. A mértékletes méhecske pedig – ellentétben a hangyával – a fejünk felett repked szabadon, s nem jut arra a sorsra, hogy az emberek talpa alatt végezze. Mivel megelégszik saját maga számára kevéssel,

Allah utasítására az embereknek gyűjt mézet, s látja el őket ezzel az eledellel.

A végtelenül Könyörületes neve, mely az "Allah" átfogó név után a leghatalmasabb név, szintén a gondoskodásra vonatkoztatható. S e név elérhető a hálával, mely a gondoskodás egyik következménye. Továbbá a végtelenül Könyörületes névnek a legnyilvánvalóbb jelentése a Gondoskodó.

A hálának még különféle fajtái vannak. Ezek közül a legátfogóbb és egyúttal annak általános jegyzéke: az imádkozás (*namaz*).

Továbbá a hála a tiszta hit, és őszinte hitvallása az Isteni Egységnek. Hiszen az, aki miután megevett egy almát, s utána *elhamdulillah*-ot ('hála Allahnak érte') mond, hálájával a következőt adja tudtul: "Ez az alma a Mindenható kezére emlékeztet közvetlenül, az Ő könyörületességének kincsestárából való ajándék." Azzal, hogy a hálának e szavát kimondta, legyen az kicsi vagy nagy, mindent a Mindenható kezének adott át. Felismeri minden egyes dologban az Ő könyörületességének megjelenését. Hálájával

valóságos hitét mutatja meg, s hitet vall az Egység mellett.

Az isteniről megfélemedezett embereket hálátlanságuk által igen nagy veszteségek érik számos tekintetben is. Ezek közül egy a következő:

Ha valaki hálát mond egy ízletes jótétemény elfogyasztása után, akkor hálája által az a túlvilági élet fáján gyümölcsé és fénnyé lesz. Maradandó örömet és nagy élvezetet okoz neki az íz, mely arra emlékezteti őt, hogy ez Allah könyörületességének egyik műve. Szellemi kivonatot és esszenciát küld fel ily módon a magasabb világokba, míg az immáron rendeltetésüket bevégzett, haszontalan anyagi maradékok és az összes felesleges dolog elemeikhez térnek vissza.

Ha azonban nem hálával eszi meg az isteni jótéteményt, akkor – miután lezajlanak – aggodalmat és fájdalmat hagynak hátra az időleges élvezetek, s csupán egyetlen nyoma marad: a hulladék. Az ajándékba kapott gyémánt a hálátlan emberhez kerülve szénné értéktelenedik le. Ellenben a hála által meg

nem szűnő öröm és soha meg nem romló gyümölcs értékét nyeri el múlandó evilági ellátásunk. S a legszebb formájú ajándék a legvisszataszítóbbá alakul át hála nélkül. Minden ellátás ugyanis – átmeneti élvezet után – az istentelenek számára eltakarítandó szemét csupán.

Az isteni gondoskodás, ellátmány egy olyan alakzat, mely a szeretetre jogosult. S ez az alakzat a hála által válik láthatóvá. Ennek hiányában az isteniről megfélemedezettek esetében csupán állati fogyasztásról beszélhetünk. Még számos, további példát fel lehetne sorolni arra, hogy micsoda veszteség éri a tévelygőket és megfélemedezetteket.

Az összes élő sok fajtája között az emberi az, amelynek a leginkább szüksége van az ellátásra. Allah egy olyan alakban teremtette meg az embert, mely az Ő hatalmának csodás műveként olyan adottságokkal bír, hogy az Ő könyörületessége összes kincsének tartalmát megismerheti, s olyan megbízottjaként helyezte el a földön, aki olyan eszközökkel rendelkezik, melyekkel az Ő neveinek megjelenéseit és csodálatosan megmunkált

műalkotásait a mérlegre helyezheti. Ezért határtalan szükségét adott nekik, olyannak alkotta meg, hogy az ellátás és gondoskodás végtelen sok fajtájára legyen szüksége, anyagilag és szellemileg egyaránt. Az embert az összes teremtet legmagasabb fokozatára felemelő, sokféle képességeinek megfelelő eszköz: a hála. Ha nincs meg benne a hála, akkor a legalacsonyabb fokozatra süllyed le, s hatalmas nagy igazságtalanságot követ el.

Röviden összefoglalva: A szolgálat, a hódolat és az isteni szeretet útján járók rendjének négy alapelve között a legjelentősebb alapelv, s egyszersmind a legmagasabb rendű út, a hála útja. E négy alapelv a következő:

“A nincstelenek rendjében (*adzsaz-i mendi*) négy dolog szükséges:

teljes szegénység,

teljes gyengeség (beismerése az isteni mindenhatóság előtt),

teljes hála és,

teljes vágyakozás (*sauq* = a szív lelkesedése Allahért),

ó Barátok! (*aziz* = olyan ember, aki az isteni szakralitást tiszteli, s Allah jótéteményeit a

megfelelő módon használja fel, nem az evilági érdekeket szem előtt tartva)."

اَللّٰهُمَّ اجْعَلْنَا مِنَ الشَّاكِرِيْنَ بِرَحْمَتِكَ يَا اَرْحَمَ الرَّاحِمِيْنَ
 سُبْحَانَكَ لَا عِلْمَ لَنَا اِلَّا مَا عَلَّمْتَنَا اِنَّكَ اَنْتَ الْعَلِيْمُ الْحَكِيْمُ
 اَللّٰهُمَّ صَلِّ وَسَلِّمْ عَلٰى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ سَيِّدِ الشَّاكِرِيْنَ
 وَ الْحَامِدِيْنَ وَ عَلٰى اٰلِهِ وَ صَحْبِهِ اَجْمَعِيْنَ اٰمِيْنَ
 وَ اٰخِرُ دَعْوَاهُمْ اَنْ الْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِيْنَ

Allahumma, helyezz minket kérlek könyörületed által azok közé, akik hálásak Neked, ó végtelenül irgalmas és könyörületes!

"Dicsőség Neked! Nincsen nekünk tudásunk, csak az, amire Te megtanítottál bennünket. Mert Te vagy a végtelenül bölcs, a mindent tudó." (2:32)

Allahumma, áldd meg kérlek vezetőnket, Mohammedet, mindazok vezetőjét, akik hálát adnak és akik Őt magasztalják. Áldd meg őt, a családját és a társait. Ámin.

S végső fohászuk ez lesz: Hála és dicsőség Allahnak a világok Urának.

A hálaadás

A Huszonkilencedik Villanás
második fejezete

بِسْمِهِ سُبْحَانَهُ

A HÁLAADÁSRÓL¹⁰

[E rövid, második fejezet címet viselő értekezés, az Allahban való hit végtelen fényéből és hasznából csupán kilencet ismertet, de ezek is kimondatják az emberrel: Hála és dicsőség Allahnak!]

¹⁰ Mivel az elgondolkodás (*tafakkur*) mellett hálaadás (*sukr/hamd*) a Riszále-i núr egyik legfontosabb alapja, s mivel e kettő legtöbb fokozata és igazsága teljes mértékben be lett mutatva a Riszále-i núr más helyein; e helyen a hálaadás néhány olyan fokozata kerül röviden és tömören megemlítésre, mely a hit kegyelmével függ össze, s ezek ily módon történő megemlítése itt elegendő kell, hogy legyen. A hálaadásnak ugyanúgy meg vannak a fokozatai, ahogyan a hit kegyelmének is.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

"A könyörületes és irgalmas Allah nevével!"

ELSŐ PONT

Mindenekelőtt kettő dologra kell a figyelmet felhívni:

1. A filozófia egy sötét szemüveg, mely mindent visszataszítónak és rettenetesnek láttat. Az Allahban való hit ezzel szemben egy világos, ragyogó, áttetsző szemüveget ad, mely mindent szépnek és tetszetősnek mutat.

2. Az ember az összes létezőhöz kapcsolódik, s minden dologgal valamiképpen kölcsönhatásban, "adás-vételi" viszonyban van. Az őt körülvevő, behatároló dolgokkal találkoznia, beszélnie kell, s fenntartandó mindezzel a jó szomszédi viszony is; e viszonyrendszernek megfelelően hat oldala/iránya van: bal, jobb, felső, alsó, elülső és hátulsó oldal.

Az említett két szemüveg bármelyikét felvéve, minden élőlény és dolog a fenti hat oldal/irány szerint szemügyre vehető.

Jobb oldal: Ezen oldal alatt a múlt értendő. Amennyiben a filozófia szemüvegén keresztül vetünk pillantást reá, egy hatalmas, sötét, iszonytató, felforgatott temetőt látunk, s a bekövetkezett Ítélet Napját. Kétségtelen, hogy ez a látvány rettenettel, félelemmel és reménytelenséggel tölti el az embert.

Ha azonban a hit szemüvegével tekintjük meg ezt a jobb oldalt (a múltat), még ha nagy felfordulást is látunk – s ez valóban így is van – azt is észrevesszük, hogy semmilyen élet nem ment veszendőbe; megértjük, hogy az evilág lakói egy jobb, fénnel teli világba kerültek át. Ha hittel nézünk, meglátjuk a temetőkből, gödrökből, fény-világba vezető alagutakat. A hit által kapott öröm, megkönnyebbülés, bizalom és megnyugvás isteni jótéteménye ezerszer is kimondatja az emberrel az *elhamdulillah*-t (Hála és dicsőség Allahnak!).

Baloldal: Ha a jövőre a filozófia szemüvegével tekintünk, szintén egy hatalmas, fenyegető, bennünket elsorvasztó, skorpiókkal és kígyókkal megmarató gödröt látunk. Ellenben, ha hittel tekintünk a jövőbe,

a mindenható, könyörületes és irgalmas Allah által előkészített, a legízletesebb ételeket és italokat biztosító ünnepi lakomának a képe jelenik meg előttünk. Ezen isteni jótétemény szintén ezerszer is kimondatja vele az *elhamdulillah*-t.

Felső oldal: Ha az egek irányába emeljük a tekintetünket a filozófia szemével, rettenettel és szorongással szemléljük a ránk boruló, elsuhanó milliányi égitesttel és csillaggal teli, végtelen, üres teret – mintha egy kavargó csatának lennénk a tanúi. Ha azonban hittel szemléljük mindezt, látjuk, hogy mindez egy parancsnok felügyelete és irányítása alatt megy végbe, s hogy a csillagok, az égbolt fényt adó lámpásai. A félelem és szorongás ennek következtében tehát eltűnik, s a látszólagos vad kavargást, szeretettel szemléli. Az eget és földet beragyogató hit kegyelméért az ember ezerszer kimondja az *elhamdulillah*-t.

Alsó oldal: Ha a filozófia a Földre tekint, a Nap körül gazdátlan, zabolátlan állatként rohanó állatot, vagy egy kapitány nélküli, léket kapott hajót lát, s szorongás, félelem tölti

el. Ha azonban hittel néz reá, észreveszi, hogy a Föld a mindenható, könyörületes Allah irányítása alatt lévő hajó, melynek raktere fel van töltve a szükséges rakománnyal, étellel, itallal, ruházattal, s mindazzal, ami utasainak örömére szolgál. A hitből fakadó hatalmas jótéteménytől elragadtatva felkiált tehát: Hála és dicsőség Allahnak!

Elülső oldal: Ha a filozófus ezt az oldalt veszi szemügyre, azt látja, hogy az összes élőlény – akár ember, akár állat – csoportokban és nagy sebességgel tűnik el ebbe az irányba, mely nem más, mint a nem-létezés, tehát megszűnnek létezni, elvesznek nyomtalanul. Mivel tudatában van annak, hogy ő is ezen az úton jár, annak végére gondolva szinte eszét veszti a félelemtől, szorongástól. A hívő azonban látja, hogy ez az utazás nem a nem-létbe, megsemmisülésbe vezet, hanem az az egyik nomád legelőről egy másikba való átvonulás, egy ideiglenes tartózkodási helyről egy örök otthonba átkerülés, a munka és szolgálat földjéről a kifizető hely elé jutás, a nehézségek és szűkölködések vidékéről a könnyebbség és bővelkedés tájaira kerülés valójában. A hívőt

öröm és hála érzete tölti el ebbe az irányba nézve is.

Eredményeit tekintve, az életúton felmerülő nehézségek, csapások valójában a boldogság forrásai. A fénnyel teli világokba vezető út a halálon keresztül vezet, s az örömteli nyereség, fájdalmas veszteségek gyümölcse. Hazret-i Yúsuf (József próféta) például egyiptomi helytartóságának előzménye az volt, hogy testvérei ciszternába vetették, s Zulaikha igaztalan vádjaira bebörtönözték. Hasonlóképpen, az édesanyja méhéből megszülető gyermek is csak egy fojtogató, szűk folyósón való küzdelmes átjutás után örvendhet az evilági létének.

Hátulsó oldal: Annak, aki az utána jövőkre filozofikus szemmel tekint vissza, megválaszolatlan marad a kérdés: "Honnan jönnek, hová tartanak, s miért érkeznek ide?" Nem meglepő, hogy e kérdések és kételyek körének foglya marad. Ha azonban a hit szemével kezd látni, megérti, hogy az ember, az örökkön-örökké létező Uralkodó által küldetett a világba, hogy az azt fenntartó hatalmának csodálatos jeleit szemlélhesse és

tanulmányozhassa, s hogy miután ezek értékét és magasztosságát megértette, és e felismerés és megismerés mértékének megfelelő fokozatát elnyerte, visszatérjen az örökkön-örökké létező Uralkodó birodalmába. Ezen isteni jótétemény szintén ezerszer is kimondatja vele az *elhamdulillah*-t.

A fent említett sötétségrétegeket eloszlató, *elhamdulillah*-val kifejezett hálaadás és dicsőítés egyszersmind isteni jótétemény is, s ezért magáért a hálaadásért és dicsőítésért is hálaadást és dicsőítést kell mondanunk. S az *elhamdulillah* e második isteni jótéteményéért, harmadszor is *elhamdulillah*-t kell mondanunk, s negyedszer is e harmadik jótéteményéért... A 'hála és dicsőség Allahnak' szavából tehát a hálaadás és dicsőítés végtelen láncolata veszi kezdetét.

MÁSODIK PONT

Mondjunk hát *elhamdulillah*-t a hit kegyelméért, mely beragyogja mindezen hat oldalt, s mely hatalmas jótétemény is, mivel eloszlatja e hat irányra boruló sötétséget is. További, belőle fakadó jótétemény, hogy jótéteményeket vonz be. Az embernek tehát a

hit kegyelme és jótéteménye által a hat oldal mindegyike javára válhat.

أَيْنَمَا تُولُوا فَثَمَّ وَجْهَ اللَّهِ

“Bármerre is forduljál, ott van Allah orcája.”
(2:115)

E Korán-ája misztériuma által, e hat irány bármelyike megvilágosodást nyújt. A hívő embernek valójában olyan szellemi élete van, mely a világ teremtésétől annak végéig tart. S az ember szellemi élete az idők kezdete előttitől az idők végezte utánig tartó élet fényéből telítődhet, segítségre lelhet. A hat oldalt megvilágító hit által a tér és idő által beszűkített emberi élettér egy tágasabb és könnyebb világgá alakul át. E kitágult világ lesz az ember otthona, s szíve és szelleme a múltat és jövőt egyaránt jelenként éli meg. A kettő közötti távolság megszűnik.

HARMADIK PONT

Elhamdulillah-t szükséges mondanunk azért is, mert a hit az isteni megsegítés és támasz forrása. Mert valóban, tehetetlensége és számos és sokféle ellensége miatt az embernek szüksége van a segítség és támasz forrására,

melyhez folyamodva elhárítatja ártó ellenségeit. De számos igénye és nyomasztó szegénysége is szükségessé tesz egy megsegítő forrást.

Ember! Az egyes-egyedüli, valós segítséget nyújtó forrásod, az Allahban való hited. Szellemed és elméd számára támaszt csak a túlvilág hite adhat. Állandó félelemben, s kínban csak annak vergődik szíve és lelke, aki nem e kettő forrás felé fordul. Aki azonban e kettőből kér megsegítést, s támaszt, annak szíve és lelke számos örömben és élvezetben részesül, nyugalomra és vigaszra lel.

NEGYESEDIK PONT

A hit fénye – megláttatván az örömök folyamát – a törvényes örömök múlásakor fellépő szomorúságot is eloszlatja. A jótétemények forrására rámutatva bizonyosságot ad e jótétemények folytonosságáról is.

Hasonlóképpen, az újratálalkozás örömeit megmutatván, az elválás és elmúlás szomorúságát is megszünteti. Míg tehát egyetlen öröm elmúlásának gondolatára számos fájdalom lép fel, az örömök megújításának

emlékeztetésével a hit elmulasztja e fájdalmakat. Az öröm megújítása még több örömmel jár. Ha egy gyümölcsnek nincs fája, akkor korlátozott örömérezetet ad, mely a gyümölcs elfogyasztásával meg is szűnik, s e megszűnés szomorúságot okoz. Ha azonban ismert a gyümölcs fája is, a gyümölcs megszűnése nem okoz szomorúságot, hiszen újabb gyümölcsök kerülnek a helyére.

De önmagában, maga a megújulás is örömmel tölt el. Az emberi lelket leginkább az elválásból fakadó fájdalom viseli meg. A megújuló találkozás reménye által azonban a hit fénye elmulasztja e fájdalmat.

ÖTÖDIK PONT

A létezés ellenségesnek és idegennek, élettelennek, árvának képzelt dolgait a hit fénye Allahnak hálát mondó, s Őt magasztaló barátként és testvérként láttatja. A megfélemedezett, e valóságra rá nem ébredt ember azonban ártó, félelmetes ellenségnek látja a létezőket; s mindent idegennek lát. Az eltévelyedés számára nem létezik a múltat és a jövőt összekötő testvéri kötelék. Csupán jelentéktelen, részleges kapcsolat van

köztük. Következésképpen az eltévelyedettek közötti testvériség nem több mint egyetlen perc ezer esztendőn belül.

A hit élőnek, s egymással baráti kapcsolatban lévőnek látja az összes égitestet. A hit látása szerint mindegyikük Teremtőjét magasztalja létezésének nyelvével. Ennek tekintetében rendelkezik minden egyes égitest egyfajta léttel és lélekkel. Barátság és szeretet, s nem félelem és rettegés kell, hogy eltöltse tehát az embert, amikor ezeket szemléli.

Kívánságaik betöltésén igyekezve, erőtlennek, nincstelennek és védtelennek látja a hit nélküliség az embereket; tehetetlenségükben, s védelem nélküliségükben síró árváknak, szomorú és gyászoló lényeknek képzei őket. A hit látásmódja azonban élő teremtményeket lát; nem árvákat, hanem feladattal megbízottakat; Allahot magasztaló szolgálattevőket.

HATODIK PONT

A hit fénye az evilágot és túlvilágot két olyan megterített asztalként látja, melyen számtalan isteni jótétemény lett megterítve, melyek a hívő hasznára válhatnak hitének

keze, benső és külső érzékei, s kifinomult képességei által. A tévelygés látásmódja szerint, az élők számára hozzáférhető javak, csupán az anyagi dolgokra korlátozódnak. A hit szemében e javak oly hatalmas teret töltenek be, hogy azok átfogják az eget és a földet. Mert valóban, a hívő számára a Nap, háza fölött világító nappali lámpás, s a Hold éjjeli mécse. Így ezek is isteni jótéteménnyé válnak a számára, s az isteni áldások tárháza, mely rendelkezésére áll, szélesebb, mint az ég kupolája.

وَسَخَّرَ لَكُمُ الشَّمْسَ وَالْقَمَرَ * وَسَخَّرَ لَكُم
مَا فِي الْبَرِّ وَالْبَحْرِ

“S alárendelte számotokra a Napot és Holdat.”
(14:33), *“Ő az, Aki utaztat benneteket szárazföldön és tengeren.”* (10:22)

Ezen ájakkal e csodálatos jótéteményekre, s a hitből fakadó áldásokra mutat rá a kinyilatkoztatásában is csodálatos Korán.

HETEDIK PONT

A hit által ismerhető meg az is, hogy Allah léte minden más jótéteményt felülmúló jótétemény, végtelen számú és változatú jótéteményt tartalmazó forrás, megszámlálhatatlanul sok és sokféle áldás és ajándék. A hit jótéteményeiért és e jótétemények bőséges áldásért az embernek köszönetet és magasztalást kell mondania. A Riszále-i Núr számos helye rámutat ezen áldásokra, az azokat elfedő lepelre.

Ezen jótétemények egyike, amiért szintén magasztalást kell mondani, az *elhamdulillah*-ban lévő *li*, mely az isteni könyörületesség jótéteménye. Mert valóban, az isteni könyörületességet megjelenítő számos élőlényre áradó jótéteményt magában foglalja az isteni kegyelem. Az összes teremtettség lényhez kapcsolódó embert boldoggá teszi amazok boldogsága, s elszomorítja amazok szomorúsága. Az egyén által befogadott jótétemény így módon tehát társai számára is jótétemény, áldás.

A másik olyan jótétemény, mely az édesanyáknak a gyermekeik felé érzett

áldásos, együtt érző szeretetéhez hasonlatos, s mely hálaadást és magasztalást vált ki, az isteni könyörületesség.

Az, akinek a lelkét megindítja egy anyátlan, éhes gyermek sírása, bizonyosan örömet érez, ha az anyai együtt érző szeretetet látja. Az ilyen, s ehhez hasonló örömök mindegyike áldás, s jótétemény, melyek hálaadást és magasztalást váltanak ki.

A világmindenségben lévő valamennyi isteni tanítás és jel számával megegyező hálaadást és magasztalást keltő további isteni jótétemény az isteni bölcsesség. Mert ahogyan magában az emberben is megmutatkoznak az isteni könyörületességnek, s szívében az isteni könyörületességnek a jelei, úgy elméje is kiveszi részét az isteni bölcsesség szubtilis örömeiből. Ebben a tekintetben is a végtelen hálaadás és magasztalás, *elhamdulillah* kiváltói.

További jótétemény, a megőrzés jótéteménye, mely az Örökítő Isteni Név, teremtményekben megjelenő számának, az evilági egymást követő utódok számának, a következő világ létezői számának, valamennyi ember, összes, a másik világban ellenértékében

részesülő cselekedete számának megfelelő hálaadást és magasztalást vált ki, s mondat ki egy hatalmas, mindent kitöltő *elhamdulillah*-t. Hiszen a jótétemény folytonossága magánál a jótéteménynél is értékesebb. Az öröm fenntarthatósága nagyobb örömmel jár, mint maga az örömező. A mennyországi állandó tartózkodás magánál a mennyországnál is nagyobb értékkel bír; s még folytathatnánk. Következésképpen, a mindenható Allah megőrző attribútumának jótéteménye felette áll a világmindenségben fellelhető összes más jótéteménynek. Ezen isteni attribútum tehát az egész világmindenséget betöltő, hatalmas *elhamdulillah*-t vált ki. Az imént bemutatott négy, isteni attribútum alapján szemléld meg az összes többi isteni nevet, s mivel mindegyikükben végtelen áldás, s jótétemény rejlik, a teremtményekkel mindegyike végtelen hálaadást és magasztalást mondat.

Továbbá, s hasonlóképpen, a hit isteni jótéteménye és áldása elérésének közvetítője, s mindezen isteni jótétemény és áldás kincstárának megnyitására felhatalmazott Mohammed Próféta (Allah áldása és kegyelme legyen vele) szintén egy isteni

jótétemény és áldás, mely az emberiséget örökké tartó hálaadásra kötelezi.

S hasonlóképpen, az iszlám és a Korán áldása és isteni jótéteménye, mely az összes szellemi és anyagi áldás és isteni jótétemény tartalomjegyzéke és megismertetője, véget nem érő, szüntelen hálaadást és magasztalást érdemel.

NYOLCADIK PONT

Hála és magasztalás Allahnak, akit a világmindenséget bemutató, s azzal együtt egy könyvet megjelenítő, tiszteletreméltó, fenséges Korán mindegy egyes fejezete, minden egyes oldala, minden egyes sora, szava és betűje dicsóít és magasztal, Őt, az egyetlen Legtisztábbat, Legszenségesebbet.

Az Ő magasságos attribútumainak bemutatása, a világmindenséggel együtt, fenséges könyvének minden egyes jele, képessége szerint, legyen az hangyányi-, legyen az hatalmas, e könyv megíróját, az Örök és Egyetlen Allahot, a Könyörületest és Irgalmast dicsóíti és magasztalja.

A Legszebb Isteni Nevek vetülete és visszatükröződése által, e könyv minden jele, díszítése a Legtisztább és Legszenségesebb Egyetlen magasztalását zengi s hirdeti.

A világmindenség e könyvének minden egyes himnusza ugyanígy magasztalja és dicsőíti a Mindenható, Mindentudó Alkotót.

KILENCEDIK PONT

Örökkön-örökké, a világ elejétől annak végéig, az idő minden egyes percének másodperceiben, a teremtmények atomjainak száma szerinti hála és magasztalás Allahtól, Allahhal és Allahnak.

Hálaadás Allahnak a hálaadásért a hálaadások végtelen, meg nem szűnő, körforgásban lévő láncolatával.

Hálaadás és magasztalás Allahnak a Korán jótéteményéért, s áldásáért, a hittestvéreimért, létem atomjainak, evilági életem percei másodperceinek számával, s túlvilági öröklétem meg nem szűnésével.

“Dicsőség Neked, nincs nekünk tudásuk, csak az, amire Te megtanítottál bennünket, mert Te vagy a végtelenül bölcs, s a mindentudó.”

“Hála és magasztalás Allahnak, Aki elvezetett bennünket ide, ahová nem jutottunk volna, ha nincs Allah vezetése. Urunk küldöttei bizony az igazsággal jöttek hozzánk.”

Allahumma, áldd meg és adj békességet vezetőnknek Mohammednek követői jótetteinek száma szerint, s áldd meg családját, leszármazottait, barátait.

Hála és magasztalás Allahnak, a világok Urának.

A Mesznevi l-Arabí n-Núri-ból

Legyél tudatában ennek, kedves testvérem! A mindenható, kegyelmes Allah a semmiből hozott téged a létezésbe, s a létezésben a legmagasabb rendű, igen sok feladattal megbízott, iszlám szerinti étellel tett emberré téged. Léted kezdete és végső formája között számos helyzeted, rangod, feladatköröd, állapotod, s korszakod van, melynek mindegyike a te áldás-könyvedbe bejegyeztetett. Leélt életed ideje ekképpen tehát a jótétemények, s áldások gyémánt-láncának formáját veheti föl, s a magasztos isteni áldások jegyzékét hordozhatod. Ennek alapján, leélt életed minden egyes helyzete, rangja, feladatköre, állapota, s korszaka e kérdésekre kell, hogy megadja a választ: "Miként jutottál ezen isteni jótéteményhez, áldáshoz? Mivel érdemelted ki? Annak módja és mértéke szerint hálát adtál-e értük?" A megvalósuló állapotok mindegyikéhez kérdés intéződik. A meg nem valósuló, lehetségesen

belül maradó dolgokról nem tevődik fel kérdés. A követ nem kérdezik meg, miért nem lett belőle fa, sem a fát, hogy miért nem lett belőle ember...

Te szegény, büszkeség hibájába eső Szaíd! A létezők láncának egyik láncszeme vagy csupán, felelős vagy a részesült isteni adományokért mondott hálaadásért. Ami feletted van, az nem a tiéd, s senki sem kérheti számon tőled, miért nem jutottál azon helyzeted fölé, melyben vagy, ahogyan az atomnak sincs joga ezt mondani, hogy miért nem lett belőle Nap, sem a datolyának, hogy miért nem lett belőle datolyapálma?... Ami alattad van, megvalósulás. Ami fölötted, az a semmi. A megvalósulás kérdezés tárgya, a semmi nem esik annak alá.

TARTALOM

A ramadán havi böjt	5
Értekezés a mértékletességről	26
A megelégedettség	54
(részlet Szaíd Nurszi munkájából)	
A meghatározott élettartam és az egyenletes ellátás	66
A civilizációtól való eltávolodás	69
Értekezés a háláról	77
A hálaadásról	90
A mesznevi l-arabí n-núri-ból	108

